

ročník 31 regionálny mesačník dvojčíslo 7-8 júl-august 2021

Novohradské osvetové stredisko (NOS) Lučenec v rámci monitoringu záujmovej umeleckej činnosti v Novohrade a Malohonte predstavuje cyklus – predstavujeme členov štúdia AVT.

Starú mamu Gizelu Schneiderovú a vnučku Kristínu Šuhajovú

Gizela Schneiderová

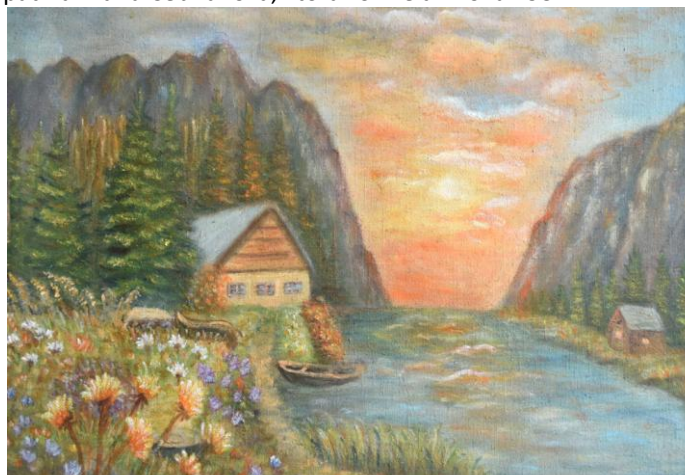

Rodáčka z Fiľakovských Kováč, miestnej časti Kurtáň, v súčasnosti žije a tvorí vo Fiľakove. Maľovať začala v sedemástich rokoch. Počas štúdia na Strednej ekonomickej škole v Lučenci si jej talent všimol triedny profesor Gallo a odvtedy maľovala aj veľké plagáty na čelnú stenu budovy školy pri rôznych príležitostiach a oslavách. Po ukončení štúdia nasledovalo dlhšie obdobie bez tvorby, lebo všetok čas venovala rodine a práci.

V roku 1990 sa stala členkou výtvarného štúdia pri Osvetovom stredisku v Lučenci, kde si pod vedením odborníkov osvojila mnoho nových prvkov výtvarného prejavu. Medzi jej obľúbené témy patrí krajinomalba a kvetinnové zátišia, keďže najväčšiu inšpiráciu nachádza v záhradke. Veľmi obľúbeným námetom tvorby je vlčí mak.

Používa rôzne maliarske techniky ako akvarel, tempera, ale najradšej olej, ktorý podľa nej patrí medzi najdokonalejší prejav vo výtvarnom umení. Najradšej maľuje v plenéri a príroda je zdrojom námetov, akým je aj obraz *Idyla z Bystrej*. Vytvorila mnoho obrazov, ktoré väčšinou darovala svojej rodine a známym, ale putovali aj do celého sveta. Na Slovensku sú v Bratislave, Komárne, za hranicami napr. v Brne, Budapešti, ale aj v Miláne a za morom v

New Yorku, na Floride či Aljaške. Niektoré obrazy vlastní rodina Hulitovcov. Viliam Hulita bol od roku 1917 riaditeľ továrne na smaltované výrobky vo Fiľakove, starosta (1931 – 38) a podporovateľ miestneho športu a kultúry. Taktiež aj rodina grófskeho rodu Cebriánovcov, ktorej potomkovia žijú v Budapešti. Gizela Schneiderová sa dodnes stará o ich hroby na fiľakovskom cintoríne. Gróf Cebrián-Figuerollas Antal pochádzal zo Španielska, kde sa usadil roku 1820. Jeho vnukom bol František, ktorý dal postaviť kaštieľ vo Fiľakove. Medzi jeho posledných majiteľov patrila Mária Cebriánová, ktorá zomrela v roku 1931.

Idyla z Bystrej

Novohradské osvetové stredisko (NOS) v Lučenci bolo a je organizátorom mnohých výstav, na ktorých sa so svojou tvorbou pravidelne zúčastňovala, napr. **Výtvarné spektrum 2013**, vernisáž Krajskej súťaže výtvarnej tvorby sa uskutočnila 13. 3. 2013 vo výstavných priestoroch Múzea SNP v Banskej Bystrici, **Jesenné stretnutie** (22. 9. – 8. 10. 2017), výstava amatérskej výtvarnej tvorby členov OŠ pri NOS v Novohradskom múzeu a galérii Lučenec. V tomto roku sa prihlásila do virtuálnej súťaže **Salón tvorby 2021**.

Pokračovanie na s. 2

Samostatnú výstavu pod názvom **Letokruhy** mala v dňoch 19. 1. – 16. 2. 2018 v galérii Mestského vlastivedného múzea vo Fiľakove.

Nevynechá ani jeden seminár či školenie, naposledy to bolo tvorivé stretnutie v NOS 9. – 10. 10. 2020 pod názvom **Projekt (made in pod holým nebom... VI.)**. Odborným lektorom bol **prof. PaedDr. Jaroslav Uhel, ArtD.** Pravidelne sa zúčastňuje krajských tvorivých dielní.

Písalo sa o nej v regionálnej tlači (MY NONO, Fiľakovské zvesti, REKUS) a v katalógoch výstav. Účinkovala aj v lokálnej televízii.

Získala niekoľko cien. Jej najnovším ocenením je **Čestné uznanie** a postup do krajského kola výstavy **Výtvarné spektrum 2021** za obraz *Horská bystrina*.

Medzi jej ďalšie koníčky patrí aj záhradkárstvo. Najkrajším obdobím je pre ňu jar, keď je všetko v plnom rozkvetu, čo jej dáva bohatú inšpiráciu k tvorbe. Výtvarné nadanie po nej zdedila nielen dcéra Renáta, ktorá navštevovala ZUŠ pod vedením Františka Mráza, ale aj dve vnučky, Kristína a Erika. Renáta Šuhajová pôsobí ako kazateľka maďarskej únie Cirkvi adventistov siedmeho dňa v maďarskom Miškolci. Kristína vyštudovala výtvarnú tvorbu a Erika tiež rada kreslí.

Obrázky Renaty Šuhajovej

Obrázky maľuje najmä doma, v byte, jej ateliérom je hlavne balkón.

Horská bystrina

Obrázok vnučky Eriky Šuhajovej

Tam všetko vzniká. Dlhé roky pracovala ako vedúca školskej jedálne v ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským vo Fiľakove, rada varí všelijaké dobroty aj na dôchodku, je čiperná, lebo každý je taký starý ako sa cíti a ona podľa jej slov je vraj „mladica“. Po odchode na dôchodok pomáhala v opravovni obuvi vo Fiľakove, dokonca sa naučila šiť na obuvníckom stroji. Rada pomáha nielen v rodine, ale ochotne pomáha aj cudzím, má skúsenosti s opatrovateľskou činnosťou. Veľmi rada spieva, viackrát vystupovala ako sólo speváčka v zbore s klavírnym sprevádzaním dcéry, a to nielen doma, ale aj Maďarsku.

Kristína Šuhajová

my.self_sep2010

Vyštudovaná výtvarníčka pracuje ako učiteľka v ZŠ Farská lúka s vyučovacím jazykom slovenským vo Fiľakove. Výtvarné umenie sa v jej živote nesie všetkými etapami, počnúc od detských čmáraníc do kníh a na steny, cez ZUŠ, od strednej školy (Súkromná stredná umelecká škola Zvolen – módné návrhárstvo) až po vysokú školu (Pedagogická fakulta UMB Banská Bystrica – výtvarná edukácia), kde si rozšírila obzory a venovala sa umeniu v rôznych smeroch, čo trvá dodnes.

Od roku 2012 je členkou okresného štúdia amatérskej výtvarnej tvorby (AVT) pri NOS v Lučenci.

cakaren.na.jahodovy.raj_jul-aug2012

Autorská tvorba – inšpirácie vychádzajú z jej prostredia. Sú to reakcie na udalosti, osoby, situácie... Využíva pestrosť palety, dekoratívne a streetartové prvky. Je to kombinácia maľby a šablón nielen akrylom či sprejom, ktoré kombinuje s fixkami i tušom. Obrazy sú často doplnené aj o písaný text v rôznych jazykoch, ktoré sú dopĺňujúcou súčasťou obrazu. Obrazy pôsobia veľmi dynamicky, miestami až infantilne. Sú plné malých príbehov, ktoré dotvárajú celok. Pri pohľade zblízka pôsobia obrazy chaoticky plné malých predmetov, figúrok či jemných dekorácií. Po odstupe sa však divákovi ponúka úplne iný celistvý pohľad. Obrazy sú popretkávané akýmsi morbidným a čiernym humorom. Nachádza sa v nich aj symbolika zvierat, ktoré príbehu dávajú potrebný podtón. Jednotlivé plochy pôsobia ako vzory textílií. Šablónami sa vytvárajú potrebné detaily.

lollipop_sept2013

Z **výstav a ocenení** sme vybrali:

Dni divadla a kultúry 2011, Hriňová; Výtvarné spektrum 2012, Banská Bystrica – ocenenie v krajskom kole – maľba *Srdcer-vút* (akryl), *Teleskunk* (akryl); Dom Matice slovenskej 2012, Lučenec – výročie sv. Cyrila a Metoda; Výtvarné spektrum 2013 – ocenenie v krajskom (za triptych) a celoštátnom kole;

lilien_2016-2017

Mimóza 2013 – výstava vlastnej tvorby – Mestské vlastivedné múzeum Fiľakovo (18. 10. – 22. 11. 2013); Výtvarné spektrum 2015 – ocenenie v krajskom kole; Výtvarné spektrum 2016 – ocenenie v krajskom kole; Artcolony – Internacionál Contemporary Art Symposion CERED 2017 – Maďarsko, Artcolony 2017 kolektívna výstava – Šalgotárján, Maďarsko; Výtvarné spektrum 2018 – čestné uznanie *Zrkadielko, zrkadielko...* (akryl), *Študenti* (akryl); *My sa nevieme sťažovať nahlas* 2018 – účasť na výtvarnej súťaži – maľba; Maľba roka 2019 – účasť na súťaži nadácie VÚB – maľba;

Pokračovanie na s. 4

Autorská výstava 2019 – festival Udvart Filakovo; Výtvarné spektrum 2021 – ocenenie za *Pre(z)vraciam sa* bez určenia poradia a postup do krajského kola výstavy.

pre(z)vraciam sa

starká_sept2011

starký_sept2011

Zaujímavým projektom bolo Art-colony 2017 Cered – týždňové sympóziu v Maďarsku, ktorého sa zúčastnili umelci z rôznych krajín Európy.

ovečka_jún_2012

bublefu(C)k_maj2010

Výstupom sympózia bola kolektívna výstava v Šalgotárjáne.

Písalo sa o nej v katalógoch výstav, v novinách Filakovské zvesti, tiež bola prezentovaná v TV Locall.

drink me_2019

Navyše sama povedala: „Do výtvarných činností zapájam aj žiakov v škole. Okrem klasickej výtvarnej výchovy majú deviataci vždy na konci roka malú vernisáž s názvom ART PACK, kde prezentujú svoje práce pred celou školou. Skladá sa z hudobného prednesu jedného zo žiakov, video prezentácie a výstavy výtvarných prác žiakov. Ďalej som aj koordinátorkou výtvarnej súťaže #FILART, ktorej poslaním je objavovať a podporovať mladé výtvarné talenty, poskytovať priestor na prezentáciu a tvorivú konfrontáciu študentských prác. Konaním výstavy prispieť k lepšiemu kontaktu s umeleckou verejnosťou a viac sa zahĺbiť do histórie a súčasného diania v našom meste.

Rozvíjať kritické myslenie u žiakov a spoznávať rôzne umelecké a architektonické možnosti nášho mesta Filakovo.

Okrem výtvarných súťaží som aj dobrovoľníčka na hudobno-umeleckom alternatívnom festivale mesta UDVart“.

letne.zufalstvo_aug2011

lapuledve_jul2010

Ľudia – roky – udalosti

Historik Jozef Drenko 80-ročný

Stredoškolský učiteľ, publicista, historik **PhDr. Jozef Drenko** sa narodil 15. 7. 1941 vo Filákovke, okres Lučenec. Základnú školu vychodil vo Filákovke (1947 – 55), gymnázium v Lučenci (1955 – 58), maturoval v triede Šarloty Jágerskej. Strednú priemyselnú školu stavebnú a zememeračskú absolvoval v Košiciach (1958 – 60). V Trnave vyštudoval Pedagogickú fakultu Univerzity Komenského (UK) (1962 – 66), v Bratislave Fakultu telesnej výchovy a športu UK (1967 – 73). Ako učiteľ nastúpil na Základnú deväťročnú školu (ZDŠ) v Bušinciach (1965), od r. 1967 učil na ZDŠ v Lučenci a od r. 1968 na ZDŠ v Bratislave, kde pedagogicky pôsobil aj na Gymnáziu, Gröslingova ul. (1973 – 76). Potom bol stredoškolským učiteľom na Gymnáziu B. S. Timravy v Lučenci (1976 – 2006). Je ženatý s Mgr. Máriou, rod. Humeňanskou (*1944), majú syna Mateja (*1972) a dcéru Evu (*1976). Od r. 2006 žije na dôchodku v Lučenci.

Jozef Drenko je autorom vyše 130 publikácií s vlastivedno-historickou tematikou regiónu Novohrad. Je spoluautorom *Pedagogickej encyklopédie Slovenska I. – 2.* (1984 – 85) a filmu o Lučenci (1993). V r. 1992 – 2014 viedol mestskú kroniku Lučenca. Inicioval umiestnenie niekoľkých pamätných tabúl v regióne – M. M. Hodža, Detská opatrovňa, Bitka pri Lučenci, Janko Kráľ, Zoltán Speidl, Ján Daniel Perliczi... Je spoluzakladateľom Olympijského klubu v Lučenci (1993) i Mestského múzea vo Filákovke (1994). Je dvojnásobným nositeľom Ceny Mesta Lučenec (1995, 2008).

Publikačnú činnosť Jozefa Drenka môžeme rozdeliť do desiatich oblastí: 1. **Príroda** – *Parky mesta Lučenec* (1995), *Flóra Lučenca* (2004), *Fauna Lučenca* (2007). 2. **História** – *Rodným krajom Novohradu* (1992), *Z histórie radnice v Lučenci* (1994), *Z historických prameňov Lučenca* (1997), *Z histórie zdravotníctva v Lučenci a okolí* (2010). 3. **Monografie obcí** – *Kapitoly z dejín Filákovy I., II., III.* (1992 – 94), *Ábelová a okolie* (2001), *Kunova Teplica* (2006). 4. **Kroniky** – *Kronika Lučenca 1128 – 1918* (1991),

Kronika Lučenca 1918 – 1938 (1992), *Kronika Lučenca 1938 – 1948* (1993). 5. **Kultúra** – *Turecká lyrika a piesne Novohradu* (1994), *Rómski-cigánski hudobníci z Lučenca a okolia* (1997), *Divadelné tradície do r. 1945* (1999), *Z dejín hudby Lučenca a okolia* (2006). 6. **Cirkvi** – *Z histórie židovstva v Lučenci* (1993), *Kostoly Novohradského seniorátu* (2005), *Z dejín Tomášovského evanjelického cirkevného zboru* (2010). 7. **Školstvo** – *Z histórie základných, meštianskych a hudobných škôl v Lučenci* (1993), *Kapitoly z dejín gymnázia v Lučenci* (2010), *Topografia škôl v Novohrade I, II, III* (2013). 8. **Osobnosti** – *Ján Daniel Perliczi* (2000), *Kubínyiovci a Novohrad* (1996), *Milan Rastislav Štefánik a Lučenec* (2019). 9. **Hospodárstvo** – *Jarmoky a trhy v Lučenci* (1995), *Pramene k dejinám priemyslu v Lučenci* (2010), *Z dejín pôšt v Lučenci a okolí* (2019). 10. **Šport – olympizmus** – *Bibliografia olympijskej knižnej literatúry* (2005), *Malá encyklopédia športu v Lučenci* (2008), *Topografia atletiky v Lučenci do r. 1919* (2021). V každej oblasti napísal minimálne 5 publikácií.

V rokoch 2011 – 2021 Jozef Drenko vydal približne 30 publikácií. Ilustračne z nich vyberám: *Z dejín Uderinej* (2011), *Ženy Novohradu* (2011), *Štefan Katona 1723 – 1811* (2011), *Zaniknuté dediny Novohradu* (2012), *Mládzo* (2012), *Z kroniky gymnázia*

v Lučenci 1590 – 2010 (2013), *Hriešni ľudia Novohradu* (2015), *Kalendárium Lučenca a Tuhára I.* (2017), *Priekopníci aviatiky v Lučenci a okolí* (2018), *Spomienky na Salgó a okolie* (2019), *Z dejín chirurgie v Lučenci* (2019), *Malá Ves* (2020), *Dr. Zoltán Speidl. Prvý olympionik z Lučenca 1880 – 1917* (2021), *Topografia atletiky na Slovensku do r. 1919. Olympionici Uhorska so slovenskými koreňmi* (2021).

V r. 2021 ešte majú vyjsť tieto práce Jozefa Drenka: *Z dejín volejbalu v Lučenci*, *Pamätné stromy a parky Novohradu*, *Jiskrovci a bratrci v Novohrade*, *Z kroniky basketbalu v Lučenci*, *Petianovci v dejinách Polichna...* Okrem uvedených publikácií je Jozef Drenko autorom okolo 500 článkov a štúdií uverejnených v rôznych vedeckých zborníkoch, časopisoch a novinách. Je tiež recenzentom a lektorom monografií obcí, rôznych metodických príručiek a učebníc. Prispieval do týchto časopisov: *Teorie a praxe telesné výchovy*, *Spoločenské vedy ve škole*, *Komenský*, *Pedagogika*, *Krásy Slovenska*, *Obzor Gemera*, *Rekus*, *Mestské noviny*, *Novohradské noviny* a i.

Milý Jozef, pri príležitosti Tvojich 80. narodenín Ti prajem v mene celej redakcie regionálneho kultúrneho spravodajcu REKUS v Lučenci veľa zdravia, ďalšieho tvorivého elánu i pokojného rodinného života. Zároveň pripíjam na Tvoje minulé i budúce úspechy. Živíó!

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Pripomíname si

Michal Bakul'a

Poľnohospodársky a lesný robotník, komunistický politik, minister **Michal Bakul'a** sa narodil 23. 8. 1911 v Málinci, okres Poltár. V rodnej obci navštevoval ľudovú školu (1917 – 24) a nadväzne večernú hospodársku školu (1924 – 26). Pracoval ako sklársky robotník (1924 – 30), poľnohospodársky a lesný robotník (1930 – 45) na viacerých miestach. Počas druhej svetovej vojny bol účastníkom protifašistického odboja.

Po skončení vojny vstúpil do Komunistickej strany Slovenska (KSS) a svoju politickú kariéru začínal ako podpredseda Miestneho národného výboru v Málinci (1945 – 46). V r. 1946 sa stal profesionálnym funkcionárom KSS, krátky čas pôsobil ako tajomník pre poľnohospodárstvo na OV KSS v Lučenci (1946), neskôr na OV KSS v Rimavskej Sobote (1946 – 49). Jeho ďalší stranícky postup bol nasledovný: vedúci roľníckeho oddelenia (1949 – 51) a tajomník KV KSS v Banskej Bystrici (1951 – 52), vedúci KV KSS v Nitre (1952 – 54). V r. 1954 – 62 bol členom Ústredného výboru Komunistickej strany Československa (ÚV KSČ).

V r. 1954 sa stal prvým podpredsedom Zboru povereníkov (národný orgán vládnej a výkonnej moci na Slovensku od 1. septembra 1944 do 11. júla 1960) v Bratislave a v tejto pozícii zotrval do r. 1955. V tomto roku nastúpil ako minister štátnej kontroly do Prahy do druhej vlády Viliama Širokého a v r. 1956 – 59 už vykonával funkciu ministra poľnohospodárstva a lesného hospodárstva československej vlády.

V r. 1959 ho z funkcie ministra poľnohospodárstva odvolali a preradili do pozície predsedu (1959 – 60), neskôr podpredsedu Stredoslovenského KNV v Banskej Bystrici (1960 – 64). V ďalšom období sa stal predsedom Krajskej komisie ľudovej kontroly a štatistiky v Banskej Bystrici (1964 – 69), tajomníkom Krajského výboru Národného frontu SSR v Banskej Bystrici (1969 – 74). Od r. 1974 žil na dôchodku v Banskej Bystrici.

V povojnovom období sa pričnil o obnovu národného hospodárstva, po r. 1948 o násilnú socialistickú kolektivizáciu poľnohospodárstva. V rozličných straníckych a verejných funkciách sa postaral o upevnenie komunistického režimu na Slovensku. Bol ženatý s Eleonou Kapsovou (1914 – 2000), s ktorou mal dcéru Máriu (1937 – 1988). Doc. PhDr. Mária Bakul'ová-Lúčanová, CSc. pôsobila ako scenáristka v Československej televízii i ako vysokoškolská učiteľka na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Bola vydatá za podpredsedu federálnej vlády ČSSR Mateja Lúčana (1928 – 1996), ktorý túto funkciu vykonával v r. 1970 – 1989.

Toto heslo som spracoval podľa nasledovnej literatúry: Biografický lexikón Slovenska 1. zv. A – B, Martin, Slovenská národná knižnica 2002, s. 171 a Biografický slovník vedoucích funkcionárov KSČ 1921 – 1989 1. zv. A – K, Praha, Academia – Ústav pro studium totalitních režimů 2018, s. 128 – 130.

Michal Bakul'a zomrel 21. 10. 1983 v Bratislave, pochovaný je na cintoríne v Málinci.

Etelka Csák

Ochotnícka herečka a speváčka **Etelka Csák**, rod. Horváth, sa narodila 30. 7. 1927 v meste Sátoraljaújhely (Maďarsko), kde v r. 1933 – 45 získala základné vzdelanie a stredoškolské na gymnázium. V r. 1946 uzavrela manželstvo s Istvánom Csákom, st. (1926 – 1985), s ktorým sa presťahovala do Lučenca. Po celý svoj život bola ženou a matkou v domácnosti, jej jediný syn István Csák sa narodil r. 1954 v Lučenci.

Koncom 40-tych rokov bol v Budmericiach založený ľudový súbor „Népes“, v ktorom začala svoju spevácku kariéru. Etelka spievala a jej manžel šiel kroje pre súbor, čo takto fungovalo niekoľko rokov. So súborom chodili po rôznych vystúpeniach. Túto činnosť prerušila po narodení syna Istvána ako prvého dieťaťa súboru Népes.

V Lučenci sa stala členkou Divadelného ochotníckeho súboru (DOS) pri ZO Csemadok. Syn István už ako 9-ročný vstúpil na divadelné dosky práve v tomto súbore na Fučíkovej ulici (dnes Ul. Dr. Herza), účinkoval v postave Dénesa v hre Józsefa Kármána: *Fannino dedičstvo*. V tomto období sa tu hrávalo veľké množstvo hier – Mór Jókai: *Synovia muža s kamenným srdcom*, J. B. Molière: *Meštiak šľachticom* a iné. Etelka bola speváčkou i herečkou, no po pôrode sa jej soprán zmenil na alt. Objavovala sa aj v rôznych hudobných programoch – Lehárov večer, Kálmánov večer a i. Tento divadelný súbor svoje účinkovanie ukončil r. 1968, no spevácka skupina pôsobila ďalej.

DOS pod názvom „Kármán József Színház“ obnovil svoju činnosť v r. 1988 a jeho umeleckým vedúcim sa stal jej syn István Csák. Tento súbor funguje dodnes. V rámci neho pôsobila do r. 2002 v hrách – *Fannino dedičstvo* (obnovené), H. Barta Lajos: *Salto mortale*, August Strindberg: *Sonáta prišer...* Csákovci boli csemadokárskou rodinou, jej manžel sa v r. 1970 stal okresným tajomníkom Csemadoku v Lučenci.

Etelka vystupovala takmer vo všetkých dedinách v okolí Lučenca, potom vo Filákovci, Rimavskej Sobote, Leviciach, Nových Zámkoch, Komárne, Martine, ale i v Maďarsku: v Salgótarjáne, Gyöngyösi, Budapešti, v Turecku: Denizli, v Dánsku: Vejle a inde. V rámci DOS J. Kármána dostala niekoľko ocenení za epizódne postavy. Súbor získal Cenu mesta Lučenec (2008) a štátne vyznamenanie od vlády Maďarskej republiky (2011).

Etelka Csák zomrela 26. 5. 2018 v Lučenci, kde je aj pochovaná.

Jenő Jankovits

Strojár a divadelný režisér **Ing. Jenő Jankovits** sa narodil 1. 8. 1931 v Lučenci, kde navštevoval ľudovú školu (1937 – 41) a gymnázium (1941 – 44). Povinnú školskú dochádzku ukončil r. 1949 súkromným štúdiom v Gyöngyösi (Maďarsko). Navštevoval Strednú priemyselnú školu strojnícku v maďarskom Miskolci (1949 – 53), kde študoval popri zamestnaní na Technickej univerzite Donáta Bánkiho (1965 – 73).

Pracoval najprv ako technik, neskôr ako vedúci technický pracovník v Maďarských štátnych železniach v Gyöngyösi (1953 – 91). V r. 1991 odišiel na dôchodok.

Igor Fillo

Lekárnik, futbalista, futbalový tréner **PhMr. Igor Fillo** sa narodil 5. 8. 1931 v Kalinove, okres Poltár, kde vychodil ľudovú školu (1937 – 42), gymnázium navštevoval v Banskej Bystrici, Lučenci a Bratislave (1942 – 50). Vysoškoškolské vzdelanie získal na Farmaceutickej fakulte UK v Bratislave (1950 – 54). Po dlhšej prestávke absolvoval 1. a 2. atestáciu z lekárenstva (1980 a 1982) na Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave.

Jeho prvým zamestnávateľom sa stala Medika Žilina, v ktorej pracoval ako lekárnik – asistent (1954 – 56). Nasledovala lekáreň v Trnave v rámci Krajskej správy lekární (1957 – 63). V r. 1963 – 80 a 1982 – 94 bol vedúcim lekárnikom fakultnej lekárne v ÚNZ Bratislava. Medzitým v r. 1980 – 82 pôsobil ako lekárnik – expert v meste Misratah (Líbya). Od r. 1994 žil na dôchodku v Bratislave.

V rokoch 1950 – 51 bol členom majstrovského družstva Československa – za Slovan Bratislava. V období rokov 1952 – 69 hral v prvoligových futbalových mužstvách: Slovan Bratislava, Slovena Žilina, Slávia Bratislava, Trenčiansky telocvičný spolok (TTS) Trenčín. Po ukončení aktívnej činnosti pôsobil v r. 1964 – 87 ako tréner a vedúci futbalového mužstva „Bývalých internacionálov Slovana Bratislava“. Zúčastnil sa na viacerých športovo-pracovných cestách v zahraničí: Rakúsko, Maďarsko, ZSSR, Juhoslávia, Poľsko, Švajčiarsko, Nemecko, Belgicko, Anglicko...

PhMr. Igor Fillo zomrel 18. 3. 2015 v Bratislave, kde je pochovaný na cintoríne bratislavského krematória.

Fialka (2002) a *Kino dávnych čias* (2004). S uvedenými predstaveniami sa súbor prezentoval nielen v Lučenci, ale aj v Gyöngyösi a jeho okolí.

Ing. Jenő Jankovits zomrel 10. 8. 2011 v Gyöngyösi, kde je pochovaný na Prostrednom cintoríne na ulici Vasöntő.

Štefan Katona

Rímskokatolícky kňaz, jezuita, cirkevný hodnostár, historik, vysokoškolský učiteľ **PhDr. ThDr. Štefan (István) Katona** sa narodil 13. 12. 1732 v Boľkovciach, okres Lučenec. Do jezuitskej rehole Spoločnosti Ježišovej vstúpil v r. 1750 v Banskej Bystrici, následne absolvoval noviciát v Trenčíne (1751 – 52). Jeden rok vyučoval gramatiku na gymnázium v Gyöngyösi (1753), filozofiu študoval na univerzite v Košiciach (1754 – 55). Ako magister vyučoval gramatiku a rétoriku v Oradei (1756) a v Komárne (1758). Teológiu vyštudoval v Trnave (1759 – 62), získal tu doktoráty z filozofie a teológie. Za kňaza bol vysvätený r. 1761.

V ďalšom období pôsobil ako kazateľ v Baia-Mare (1763). V r. 1765 – 73 bol profesorom rétoriky a dejín na Trnavskej univerzite. Po zrušení jezuitskej rehole viedol Katedru dejín na Filozofickej fakulte univerzity v Budíne (1777 – 84). Do dôchodku odišiel v r. 1784 a usadil sa v Ostrihome, kde sa venoval štúdiu uhorských dejín. V r. 1790 sa stal knihovníkom arcibiskupskej knižnice a kazateľom v Kalocsi, r. 1794 kanonikom a napokon r. 1799 titulárnym opátom.

Štefan Katona patrila medzi najvýznamnejších uhorských historikov.

Pokračovanie na s. 8

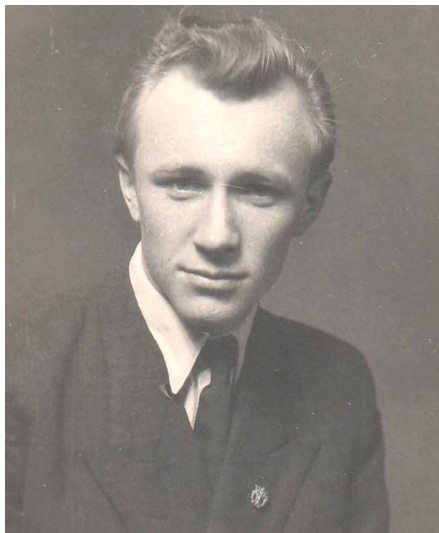
V r. 1954 založil v Gyöngyösi divadelný ochotnícky súbor „Játékszín“, v ktorom vykonával režisérsku prácu temer do svojej smrti. V r. 1959 získal režisérsky diplom po dvojročnom štúdiu na Akadémii divadelnej réžie v Miskolci. Za svoju dlhoročnú režisérsku prácu bol niekoľkokrát ocenený: Zlatý prsteň „Pro Civitate“ od mesta Gyöngyös (1994), Cenu za celoživotné dielo od Maďarského rozhlasu v Budapešti (2000), vyznamenanie Bronzový kríž Maďarskej republiky (2010).

V r. 1992 ho oslovil István Csák s ponukou režirovať do rodného mesta – Lučenca. Jenő Jankovits súhlasil, a tak sa rozbehla niekoľkoročná úspešná spolupráca s Divadlom Józsefa Kármána. Ich prvým nastudovaným titulom bola hudobná komédia *Charleyho teta* (1992). Potom nasledovali inscenácie: *Kaktusový kvet* (1993), *Lehárov pamätný večer* (1994), *Zbožňujem sa vydávať* (1995), *Pán doktor* (1997), *Kabaret bozkov* (1999), *Veľká dáma,*

Jeho najväčšou zásluhou bolo autorstvo 42-zväzkovej zbierky prameňov k uhorským dejinám v latinskom jazyku *Historia critica regnum Hungariae* 1 – 42 (1779 – 1817). Okrem toho písal aj náboženskú a polemickú literatúru, celkovo vydal 27 prác.

Pri spracovávaní tohto článku som použil nasledovnú literatúru: Biografický lexikón Slovenska 4. zv. Ch – Kl, Martin, Slovenská národná knižnica 2010, s. 451 – 452, ako aj Új magyar életrajzi lexikon 3. zv. H – K, Budapest, Magyar könyvklub 2002, s. 799 – 800.

PhDr. ThDr. Štefan Katona zomrel 17. 8. 1811 v Kalocsi, pochovali ho pred oltárom ľavej kaplnky v mestskej katedrále Nanebovzatia Panny Márie.

Július Kokavec

Kultúrno-osvetový pracovník, novinár, básnik, prekladateľ **Július Kokavec** sa narodil 7. 8. 1931 v obci Lupoč, okres Lučenec. Ľudovú školu navštevoval v Maškovej (1937 – 45), meštiansku školu v Tomášovciach (1945 – 47). V ďalšom období študoval na Strednej priemyselnej škole textilnej v Liberci (1952), krátko na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave a popri zamestnaní na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave (1955). Pracoval ako textilný robotník v závode Poľana Opatová pri Lučenci (1947 – 50), neskôr na stavbe Trati mládeže. Ako kultúrno-osvetový pracovník pôsobil v SÚV Československého zväzu mládeže v Bratislave (1950 – 52) a ako redaktor v Zväze slovenských spisovateľov v Bratislave (1954 – 56).

V r. 1955 bol v Prahe založený mesačník Zväzu československých spisovateľov Květen, do ktorého prispievali najmä mladí autori. Július Kokavec bol

jeho redaktorom (1955 – 56). Nadväzne sa ako novinár zamestnal v denníku Smena (1956 – 70). V r. 1956 sa stal členom Zväzu čs. novinárov a Zväzu čs. spisovateľov. V súvislosti s udalosťami r. 1968 a s jeho otvoreným protestom proti okupácii Československa nemohol ďalej vykonávať svoju novinársku a prekladateľskú činnosť. Od r. 1970 pracoval ako robotník na stavbe metra v Prahe, neskôr v Dolnom Kubíne a Istebnom.

Ako novinár bol publicisticky aktívny. Reportáže, články, ale i básne uverejňoval v periodikách Prameň, Kultúrny život, Smena, Naše vojsko a i. Jeho najvýznamnejším kultúrnym počinom bola prekladateľská činnosť z ukrajínčiny, z ktorej preložil poéziu autorov: Volodymyr Sosjura, Taras Ševčenko, prózu: Oleksij Kolomijec, Oleksandr Levada, Ostap Vyšňa a i. Úspešné boli jeho preklady poézie T. Ševčenko *Dumy moje* (1959) a *Struny srdca* (1962) či V. Sosjuru *Tak nikto neľúbil* (1962).

V obci Mašková dnes funguje malé múzeum v budove bývalej modlitebne ev. a. v. cirkvi, neskôr materskej školy. Pozostáva z troch miestností, v jednej z nich sú sústredené dokumenty o významných osobnostiach obce. Medzi nimi sa nachádza aj Július Kokavec, ktorý tu má vyložený životopis, fotografie a niekoľko umeleckých portrétov dedinských ľudí v ceruzke.

Július Kokavec mal bohémku povahu, žil pre súčasnosť, pre daný okamih. Tematika jeho článkov bola prevažne kultúrno-politická, sčasti umelecko-kritická. Nezabúdala ani na svoj rodný kraj, sporadicky sa sem za rodinou vracal. Mal dvoch synov – Igora a Ivana.

Július Kokavec zomrel 9. 12. 1989 v Dolnom Kubíne, pochovaný je na cintoríne v Maškovej. Želal si po smrti byť spopolnený a časť popola roztrúsená pod kopcom Vrsáč nad Maškovou. Meno Ivan Vrsáč používal pri novinárskej práci ako pseudonym.

Ako východiskový materiál pre článok som použil Biografický lexikón Slovenska 5. zv. Km – L, Martin, Slovenská národná knižnica 2013, s. 71 – 72. Na tomto mieste sa patrí poďakovať za cenné myšlienky aj pani Emílii Očenášovej z Maškovej, nevlastnej sestre Júliusa Kokavca.

Milan Marcik

Stavebný technik, publicista **Milan Marcik** sa narodil 19. 3. 1948 v Rovňanoch, okres Poltár, kde vychodil národnú školu (1954 – 58) a ZDŠ v Uhorskom (1958 – 63). Strednú priemyselnú školu stavebnú navštevoval v Lučenci (1963 – 67). Svoju profesijnú kariéru začal ako technik v Okresnom stavebnom podniku v Lučenci (1967 – 68). Nasledovala dvojročná základná vojenská služba, ktorú absolvoval na Sliači (1968 – 70). Od r. 1970 až do odchodu na predčasný dôchodok pracoval ako stavebný technik na Okresnom stavebnom bytovom družstve v Lučenci, neskôr premenovanom na Okresné výstavbové bytové družstvo v Lučenci. Na dôchodku žil v Rovňanoch.

Popri práci sa venoval cyklistike, na bicykli prešiel viacerými štátmi. Súťažne pretekal aj za Duklu Banská Bystrica. Spolu so svojím starším bratom Dušanom založili cyklistický klub, s ktorým každoročne usporadúvali cykloturistiku na trase Poltár – Dukla – Poltár. Organizovali to takmer 40 rokov a potom štafetu odovzdali mladším športovcom.

Na dôchodku sa jeho veľkou záľubou stala publikačná činnosť. Keďže sa v minulosti v poltárskom regióne viac-menej hovorilo nárečím, rozhodol sa spracovať nárečové slová, aby tu niečo zostalo po staršej generácii. Jeho prvou knihou sa stal *Malý slovník Hornopoľského nárečia* (LC, 2007). Mnohým ľuďom sa to zapáčilo, a tak r. 2009 vydal Dom Matice slovenskej v Lučenci aj druhú časť tohto slovníka.

Pokračovanie na s. 9

Postupom času začal navštevovať starších ľudí a snažil sa od nich získať rôzne historky, ktoré sa v minulosti na dedine odohrali. Z týchto informácií vznikla kniha *Chlieb ich každodenný* (2008).

V ďalšom období vydal ešte tieto publikácie: *Hornohradské príhody* (2010), *Evanjelický augsburského vyznania cirkevný zbor Uhorštiansky* (2014), *Kostoly a zvonice v Novohradskom senioráte* (2015) a *Poklady Malohontu a okolia* (2016). Vydania tejto poslednej publikácie sa už nedožil. Dlhoročne sa venoval záznamom vo vlastnej rodinnej kronike, údaje do nej získaval z rôznych matrík a archívov. Spracoval aj rodokmeň po oboch rodičoch. Za pomoc pri vypracovávaní tohto článku ďakujem pani Elene Dovalovej, rod. Marcikovej, z Hrnčiarskej Vsi, sestre Milana Marcika.

Milan Marcik zomrel 28. 8. 2016 v rodných Rovňanoch, kde je aj pochovaný.

Zlatica Oravcová

Evanjelická a. v. farárka, poetka **Zlatica Oravcová** sa narodila 7. 10. 1932 v Pondelku, dnes Hrnčiarska Ves, okres Poltár, v učiteľskej rodine. Ľudovú školu navštevovala v rodnej obci a v Tisovci. Po maturite na gymnáziu v Rimavskej Sobotě (1951) študovala na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave a Modre (1951 – 55).

Po ukončení vysokej školy nastúpila ako ev. zborová kaplánka do Martina, kde zotrvala do r. 1959. V nasledujúcom období pôsobila v Košiciach (1959 – 60), ako farárka vo Vyšnej Porokoradzi (1960 – 63) a v Kraskove (1963 – 77). V r. 1977 sa natrvalo usadila v obci Žehňa v okrese Prešov, kde pôsobila ako farárka až do r. 1991.

Zlatica Oravcová sa popri pastoračnej práci venovala aj tvorbe duchovnej poézie. Jej básne a modlitby boli uverejňované v nasledujúcich periodikách: *Stráž na Sione*, *Evanjelický posol* spod Tatier, *Cirkevné listy*, *Cestou svetla*, *Tranovského ev. kalendár* a i. Jej meditatívno-duchovná poézia je precitovaná láskou k Bohu a človeku, snažila sa v nej pochopiť zmysel života. Svojej prvej básnickej zbierke dala názov *V moci Tvojej lásky* (1990). Až posmrtné vyšli zbierky: *Verše moje, leťte v dial'* (1993), *Pod' za mnou* (1999), *Podaj nám ruku* (2007). V rukopise zostal nedokončený autobiografický román *Moje detstvo*.

V septembri 2010 získala evanjelická základná škola v Rimavskej Sobotě nový názov – Evanjelická základná škola Zlaticy Oravcovej.

Zlatica Oravcová zomrela 9. 7. 1991 v Prešove, pochovaná je v rodisku – Hrnčiarskej Vsi, časť Pondelok.

Viera Sternlichtová Rozenbaum

Jazykovedkyňa, sociálna pracovníčka **Viera Sternlichtová**, vydatá Rozenbaum, sa narodila 27. 8. 1951 v Kremnici, odtiaľ pochádzala jej maminka Gertrúda, rodená Pollaková. V r. 1959 sa presťahovali do Lučenca, kde Viera chodila na I. ZDŠ na Hlavnej ulici. Otec Samuel Viktor Sternlicht bol mäsiarom a pochádzal z Haliče. Vierkin detstvo bolo nádherné, rodičia jej poskytli všetko – teplo rodinného krbu, veľa lásky, štúdiá či kultúrne vyžitie.

Veruška bola šikovnou žiačkou, jej koníčkom bolo recitovanie básní. Často sa zúčastňovala na rôznych súťažiach, odkiaľ priniesla nejedno ocenenie. V r. 1966 – 69 študovala na Gymnázium B. S. Timravy v Lučenci, jej triednym profesorom bol Štefan Rusňák.

Tu sa začala učiť francúzsky jazyk. Cez letné prázdniny r. 1968 jej rodičia umožnili dvojmesačný pobyt v Paríži, kde sa zdokonalila vo francúzštine. Domov sa vrátila pár dní po invázii vojsk Varšavskej zmluvy do Československa.

Po maturite (1969) chcela študovať kombináciu filozofia – francúzština na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika (ÚPJŠ) v Košiciach, kde ju však neprijali. Preto sa obe sestry rozhodli emigrovať. Cez Londýn odleteli do Izraela, kde prvých šesť mesiacov žili v kibuce pri meste Kiryat Shmone v oblasti Galilei, neďaleko hraníc s Libanonom. Asi po pol roku odišli do Jeruzalema, kde sa Vierka zapísala na Hebrejskú univerzitu a vyštudovala lingvistiku. V Jeruzaleme spoznala aj svojho manžela Leona Rozenbauma, pôvodom z Varšavy (Poľsko). Svadba sa konala 2. 9. 1971 na rabináte v Tel-Avive. Žili spolu krásne až do konca jej života, deti nemali.

V r. 1980 emigrovali do USA. Krátko po ich príchode do New Yorku zastrelili Johna Lennona! Žili v časti Queens – Flushing Meadows, kde mali pekný byt. Viera milovala New York, milovala kultúru, ktorá v tomto meste nemá ani konca ani kraja. Veľmi často navštevovali Metropolitnú operu a rôzne divadlá na Broadway. Pracovala na Magistráte mesta New York, kde viedla skupinu sociálnych pracovníkov, ktorí sa zaoberali prípadmi týrania detí. Keďže nemali vlastné deti, snažila sa zo všetkých síl pomáhať iným trpiacim a postihnutým deťom.

V septembri 2007 jej lekári zistili rakovinu pľúc. Statočne bojovala až do konca, len posledné tri mesiace svojho života už nevládala chodiť do práce.

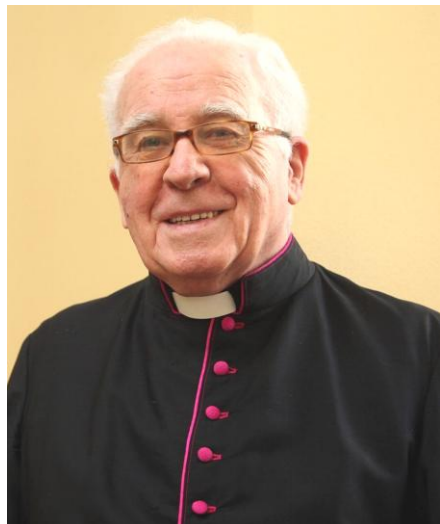
Viera Sternlichtová Rozenbaum zomrela 7. 11. 2009 v New Yorku.

František Škoda

Rímskokatolícky kňaz, pápežský prelát, vysokoškolský učiteľ **Mons. doc. ThDr. PhDr. František Škoda** sa narodil 18. 7. 1926 v Lučenci. Študoval na gymnázium v Lučenci, maturoval v triede profesora Jozefa Pašku (1936 – 45), a teológiu na Lateránskej univerzite v Ríme (1945 – 50), kňazskú vysviacku prijal 23. 12. 1950 v Bazilike sv. Jána v Lateráne v Ríme.

V ďalších rokoch pôsobil ako kaplán vo farnosti Lamon (Feltre / Belluno), neskôr v Arine. V r. 1956 získal doktorát z teológie a začal pôsobiť ako vicerektor chlapčenského kolégia vo Feltre.

Pokračovanie na s. 10

Od r. 1957 bol profesorom filozofie v Pápežskom regionálnom seminári vo Fano (Pesaro). Vo svojich štúdiách stále pokračoval a v r. 1963 získal doktorát z filozofie v Ríme. Pracoval v Sekretariáte pre neveriacich vo Vatikáne (1966 – 87) a bol vicerektorom v Pápežskom kolégiu Nepomucenum v Ríme (1987 – 90).

Po spoločensko-politických zmenách (1989) a nástupe nového diecézneho biskupa Mons. Rudolfa Baláza sa František Škoda v r. 1990 vrátil na Slovensko do Banskobystrickej diecézy, kde sa stal riaditeľom Biskupského úradu. V r. 1991 – 2003 pôsobil ako vysokoškolský učiteľ v Kňazskom seminári sv. Františka Xaverského v Badíne, kde prednášal základy filozofie a sociálnu náuku Cirkvi. Súbežne v r. 1994 – 98 pôsobil ako vysokoškolský učiteľ na Trnavskej univerzite v Trnave. V r. 1996 sa stal docentom. V tomto období vykonával Mons. Škoda aj pastoračnú službu v banskobystrickej Katedrále sv. Františka Xaverského. V r. 2000 získal čestný titul pápežský prelát. Od r. 2003 žil na dôchodku v Banskej Bystrici.

Po vysokoškolských štúdiách pôsobil ako kaplán v severnom Taliansku, neskôr ako vicerektor v chlapčenskom inštitúte v meste Fano v strednom Taliansku. Počas rokov jeho fungovania z tohto seminára vyšlo asi 300 kňazov, traja z nich sa stali biskupmi. Od r. 1996 pracoval vyše 20 rokov v Sekretariáte pre dialóg s neveriacimi v Ríme, kde pripravoval recenzie kníh, písal knihy a články s tematikou kritiky komunizmu v súvislosti s hľadaním možností dialógu s neveriacimi, medzi ktorých patrili aj komunisti.

Mons. František Škoda zomrel 10. 3. 2016 v Banskej Bystrici, kde je pochovaný na katolíckom cintoríne.

PhDr. František Mihály, DiS. art.

Iné významné výročia

• Osobností

- **BECHER, Július st., promovaný filológ – 10. výročie úmrtia** (3. 7. 2011 Lučenec), stredoškolský učiteľ na Gymnáziu B. S. Timravy v Lučenci (1955 – 92). Mal zásluhy na vybudovaní športových ihrísk na Haličskej ceste. Založil tradíciu literárno-vlastivedných exkurzií do MS, SNK a na Národný cintorín v Martine.
- **AGÓCS, Ferenc – 110. výročie narodenia** (9. 7. 1911 Šíd), kamenár, výrobca citár – strunových hudobných ľudových nástrojov. Nositeľ Ceny Ladislava Lengy v súťaži Instrumentumexcellens – strunové nástroje (1980).
- **NOVODOMSKÝ, Vojtech st. – 115. výročie narodenia** (16. 7. 1906 Konrádovce), dirigent Mestskej dychovej hudby vo Fiľakove (1949 – 52 a 1956 – 83). Zomrel 21. 11. 1991 (30. výročie) v Lučenci, pochovaný je vo Fiľakove.
- **GÁBOR, Andrej – 30. výročie úmrtia** (17. 7. 1991 Lučenec), hudobný pedagóg, huslista. V roku 1954 založil Hudobnú školu v Lučenci, na ktorej pôsobil ako prvý riaditeľ a husľový pedagóg až do r. 1972. Dirigent speváckeho zboru Ozvena v Lučenci (1949 – 52), člen Krajského symfonického orchestra v Banskej Bystrici (1952 – 72).
- **SPIŠIAK, Pavel – 105. výročie narodenia** (25. 7. 1916 Kokava nad Rimavicou), železničiar, ekonóm, divadelný herec a režisér, publicista, vlastivedný pracovník. Pracoval ako organizátor a herec v ochotníckom Divadle v Kokave nad Rimavicou (1934 – 45), okrem rokov 1941 – 42, kedy bol členom činohry SND v Bratislave, kde ho angažoval Andrej Bagar. Bol spoluzakladateľom DOS Timrava v Lučenci pri MO MS (1945), kde pôsobil až do r. 1960. Autor kníh o kokavskom regióne: *Kokava nad Rimavicou v období neskorého feudalizmu* (1990), *Ochotnícke divadlo v Kokavskom regióne v r. 1872 – 1992* (1992). Vydal zbierku básní *Opadané lupene*. Pravidelne prispieval do periodika *Obzor Gemera*.
- **GREGOR, Ján – 95. výročie narodenia** (25. 7. 1926 Uhorské), spisovateľ, člen Spolku slovenských spisovateľov, 35 rokov slúžil v ozbrojených silách. Autor literárnych prác: *Duchovný život v obci Uhorské, Holocaust – židovská tragédia v obci Uhorské, Rómska otázka, História obce I. časť, Životná dráha rodu Čepkovcov-Búzikovcov, Veselé a neveselé príbehy našej dediny, Huncústva Tekelove strýčka, História obce II. časť, Sága rodu Stráňavských-Kiráľovcov, Životná dráha rodu Čepkovcov-Búzikovcov*.
- **ŠULEKOVÁ, Anna – 75. výročie narodenia** (25. 7. 1946 Kokava nad Rimavicou), ochotnícka herečka, recitátorka, moderátorka, konferencierka mládežníckeho folklórneho súboru Kokavan (od r. 1976). Známy je jej prednes básne Štefana Bobru *Z duše vykypela pieseň...* pri otvárani festivalu Koliesko. V súčasnosti poslankyňa OZ v Kokave nad Rimavicou.
- **BENKOVÁ-ČANIOVÁ, Kvetoslava, Mgr. art. – 70. výročie narodenia** (28. 7. 1951 Báčsky Petrovec), muzikologička, skladateľka, hudobná redaktorka, speváčka. Študovala na Hudobnej fakulte VŠMU v Bratislave, po štúdiu pracovala v RTV Nový Sad. Jedna z popredných slovenských hudobníckych osobností v Srbsku. Predsedníčka a umelecká vedúca folklórneho súboru KUS Petrovská družina. Autorka štyroch zväzkov cyklu *Od Petrovca do Málinca – Svadba* (2005), *Priadky a páračky v slove a piesni* (2006), *Balady* (2008), *Výročné zvyky v slove a piesni* (2009).
- **BENEDIKTI, Ján Blahoslav – 225. výročie narodenia** (11. 8. 1796 Ľuboreč), národný buditeľ, kultúrny pracovník, spisovateľ, pedagóg. Od r. 1819 profesor na lýceu v Kežmarku, štyri volebné obdobia jeho rektor. Na lýceu založil prvý slovenský študentský spolok *Slovenská spoločnosť* (1824). V Ľuboreči dal na vlastné náklady zhotoviť drevenú kazateľnicu (1789), ktorá je v kostole dodnes.

Pokračovanie na s. 11

- **HADLAČ, Jiří, doc. – 30. výročie úmrtia** (15. 8. 1991 Velké Opatovice, ČR), akademický maliar a grafik. Rodák z Divína, po vojne sa rodina presťahovala do mesta Velké Opatovice v okrese Blansko. Vysokoškolský učiteľ na Katedre výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne (1967 – 1978). Pracoval najmä v oblasti úžitkovej grafiky – plagátovej tvorby, neskôr ako knižný ilustrátor.
- **DANĚK, Otakar, doc. Ing., DrSc. – 100. výročie narodenia** (16. 8. 1921 Lučenec), vedecký pracovník v Ústave termomechaniky ČSAV v Prahe (1970 – 1986), vysokoškolský učiteľ na Strojníckej fakulte ČVUT v Prahe (1972 – 77).
- **GÁFRIK, Michal, PhDr., DrSc. – 90. výročie narodenia** (18. 8. 1931 Gregorova Vieska), literárny historik, kritik. Od r. 1954 bol redaktorom Slovenského vydavateľstva krásnej literatúry, v r. 1955 – 73 interný aspirant a vedecký pracovník Ústavu slovenskej literatúry SAV. Pre politické pomery po r. 1968 bol z vedeckého ústavu nútený odísť, nesmel pracovať v oblasti vedy a kultúry a ani publikovať. K vedeckej práci sa vrátil až po spoločenských zmenách r. 1989 a v nasledujúcom roku sa opäť stal vedeckým pracovníkom Ústavu slovenskej literatúry SAV, kde pracoval až do svojho odchodu na dôchodok (2002). Ako literárny historik a textológ sa sústreďoval na výskum slovenskej literatúry 20. stor., zvlášť Slovenskej moderny, pričom osobitnú pozornosť venoval dielu Ivana Kraska, Martina Rázusa a Janka Jesenského. Okrem časopisecky publikovaných vedeckých štúdií vydal monografické práce *Poézia Slovenskej moderny* (1965) a *Próza Slovenskej moderny* (1993), súbor štúdií *Na pomedzí moderny* (2001), monografiu *Básnik Janko Jesenský* (2006), dva zväzky *Súborného diela Ivana Kraska* (1966, 1993). Aspekt polemiky a kritického prístupu boli charakteristické aj pre jeho publicistiku (*Proti noci*, 2003) a tiež jeho poslednú knihu *V spätnom zrkadle* (2010).
- **RUSZNÁK, Ján, PaedDr. – 80. výročie narodenia** (28. 8. 1941 Lučenec), kultúrno-výchovný pracovník. Bývalý riaditeľ Novohradského múzea v Lučenci (1983 – 90).
- **Udalosti:**
 - **240. výročie** (15. 7. 1781) polozenia základov nového rímskokatolíckeho kostola v Brezničke, stavba bola dokončená r. 1785, posvätený bol 11. 9. 1785.
 - **165. výročie** (26. 8. 1856) návštevy rakúskeho cisára a uhorského kráľa Františka Jozefa I. Habsburského na zámku v Haliči u Forgáčovcov. Osobne Jozef VII. Forgách viedol panovníka od sv. Jakuba po Lučenec vlastným záprahom ťahaným štyrmi plnokrvníkmi. Odtiaľ po Ožďany viedol panovníka jeho brat gróf Eugen Forgách tiež vlastným záprahom. Cisár František Jozef bol s rýchlosťou koní výsostne spokojný. Do haličskej forgáčovskej knihy návštev poznamenal gróf Jozef VII. Forgách s vlasteneckým zanietením, akou peknou výslovnosťou hovorí jeho výsost po maďarsky.
 - **110. výročie** (3. 8. 1911) vyhorenia Kokavy nad Rimavicou – pamätný deň, zničených bolo 128 obytných domov, 216 hospodárskych budov, evanjelický kostol s dvomi cirkevnými školami, Zajacov mlyn, obchody, hostinec.
 - **100. výročie** (14. 8. 1921) upravenia tanečného kolieska v Kokave nad Rimavicou (v časti Bohaté) členmi divadelnej spoločnosti Roľníckej besedy a divadelného krúžku Remeselníckeho spolku; v tento deň sa uskutočnila prvá tanečná zábava. Od toho bol neskôr odvodený aj názov festivalu ľudovej kultúry **KOLIESKO**.
 - **90. výročie** (3. 8. 1931) založenia Pamätnej knihy Dobrovoľného požiarného zboru (J. Beláčik) v Kokave nad Rimavicou.
 - **75. výročie** (29. 8. 1946) odhalenia pomníka padlým občanom pri kostole v Hradišti, r. 1985 bol premiestnený do parčíka.
 - **55. výročie** (30. 7. 1966) polozenia základného kameňa výstavby sklárne úžitkového skla v Poltári, výroba na prvej sklárskej peci bola spustená 22. 4. 1971.
 - **30. výročie** (29. 7. 1991) zapísania chráneného územia – vidinské platany a katalpy.

2021

Krajom Timravy

**BOŽENA SLANČIKOVÁ-
TIMRAVA
AKO DOMÁCA GAZDINÁ**

**70.
výročie
úmrtia
Boženy
Slančíkovej
-Timravy
(27. 11. 1951)**

Významný literárny vedec, esejista Alexander Matuška (1910 –1975) poznamenal, že Timrave „... stačí malosvet (pozn.: novohradské dedinky Polichno a Ábelová) na východisko, na to, aby z neho mocou svojho génia vytvorila vesmír, svoju Ľudskú, Božskú i Nebožskú komédiu, aby povedala o Slovensku a svete, o Slovákoch a ľuďoch veci, ktoré by nám – nebyť ich – veľmi chýbali“ (1967). Potvrdzujú to aj slová literárneho kritika a historika Jána Igora Hamaliara (1905 –1931), že „Timravino umenie vzniklo na zapadlej dedine, v samote a zabudnutí, ale práve preto dozrievalo tak pokojne a nerušene jeho ovocie“ (1929).

Vzťah k tomuto „kúsku svetového priestoru“ sa prejavil aj v Timravinej reči používaním novohradského nárečia, čo potvrdila v spomienkach aj jej neter Z. Petrivalská (rodená Slančíková) konštatovaním, že „teta mala svoje zaužívané slová a hovorila veľmi mätko“ (1958). Aj v jej textoch sa objavuje množstvo ľudových (novohradských) slov, napr. pitvor, štrangy, kaľavná, čajsi, hútať, kerovať a i.; početnú skupinu tvoria aj expresívne slová: zhurta, napajediť sa, fľasnúť... a tiež pejoratíva (hanlivé slová), nadávky, vulgarizmy: zberba, maml'as škrhľana, klada a i. Základom jej literárneho jazyka bol teda ľudový jazyk novohradskej dediny.

Timrave záležalo, aby jej novohradčinu v publikovaných prácach korektori – nazývala ich aj „vykladačmi a rozberačmi“ – nenaprávali, lebo podľa nej „novohradčina je najirečitejšia slovenčina“ (1937).

Pokračovanie na s. 12

Veľmi ju hnevalo, keď „... mi vyhádzali alebo zmenili originálne ľudové výrazy, aké dávno a dávno užíva. „...Okamih“ sa nedá nahradiť „chvíľou“, lebo „chvíľa“ môže aj za pol hodinu trvať a „dakedy“ nie je „niekedy“ (1937). Zásahy do jej jazyka a štýlu napokon spôsobili, že sa ho podarilo úplne zmeniť.

Domácim povinnostiam sa od skorej mladosti učila od matky, ktorá svoje dcéry viedla ku všetkej domácej práci. Pridelenú prácu v kuchyni, záhrade, pri gazdovstve a v izbách štyri Slančíkovie dievčatá vykonávali so samozrejmosťou podelenú na týždne.

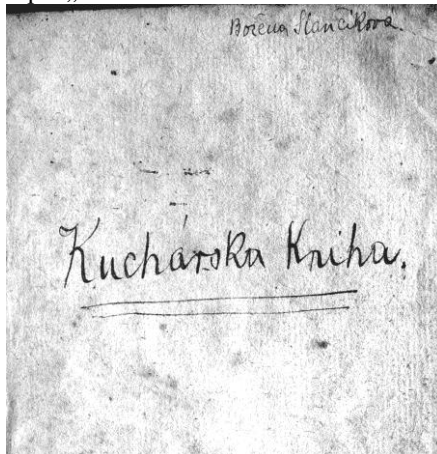
Matka bola aj výbornou kuchárkou. Na príprave jedál nešetřila a do jedla dávala všetko potrebné, aby bolo chutné. Slančíkovie dievčatá si matkine spôsoby varenia osvojili natoľko, že podľa jednej z nich, Márie Slančíkovej-Krpelcovej, „... vraj o nás v Novohrade hovorili: Slančíkovie dievčence sú dobré kuchárky.“ Aj keď sa učili variť v jednej kuchyni, predsa podľa Krpelcovej „... len Boženka varila celkom ako maminka. Keď sme sa povydávali, každé leto sme sa tešili na jej kuchyňu, keď sme s deťmi chodievali do svojho rodiska k Boženke.“

Kuchárske schopnosti a zručnosti prejavila Boženka pri zabíjačkách, ktoré v zime patrili medzi príjemné chvíle dedinského života. Prejavila sa tu ako skutočná gazdiná, keďže radila aj mäsiarovi, čo má robiť. Zvlášť vynikala vo varení bryndzových halušiek a piekla výborné pampúšky. Najradšej piekla torty, ktoré mali chýr na širokom okolí.

B. S. Timrava ako výborná gazdinka si recepty, ale aj rady pre domácnosť, dokonca kozmetické a hygienické rady i prírodné spôsoby liečenia zapisovala

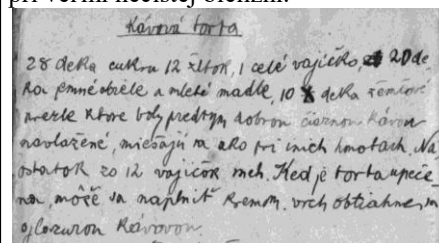
do zošita. Zachoval sa v písomnej pozostalosti ako jediné jej dielko, ktoré doteraz nebolo publikované. V strede titulného listu súboru 512 rukopisných záznamov (346 je slovenských, 87 v maďarskom jazyku a 59 v nemeckom) je nápis „Kuchárska kniha“ bez datovania.

V zbierke sú zastúpené jedlá varené i pečené. Popri záznamoch o chlebe, kašovitých jedlách („pohančena kaša, kaša krumpľová, orechová kaša, kulaška) nechýbajú aj príležitostné jedlá. Niektoré zapísané recepty sa zhodujú s receptami dodnes používanými, napr. recept na bryndzu: „Kraľské mlieko hned' ako sa vydojý zakľagať (poznámka: pomocou teľacieho žalúdka spôsobiť skýšenie mlieka). Potom tú hrudku pokrájať na tenké kúsky a do čerstvej vody namočiť, tam nahať 12 hodín. Potom vybrať a do čistej handry poutierať. Za hodinu nahať a dať zase po 3 ráz do čerstvej vody za 12 hodín. Potom tie šničky poukladáme do dieštičky (dieža = väčšia, obyčajne drevená nádoba) pekne a za niekoľko hodín položiť na teplé mesto. Z toho je potom výborná bryndza. Vyzrieta je vtedy, keď nepoznať tie koštičky pokrájanie, ak šecker je jedna masa.“

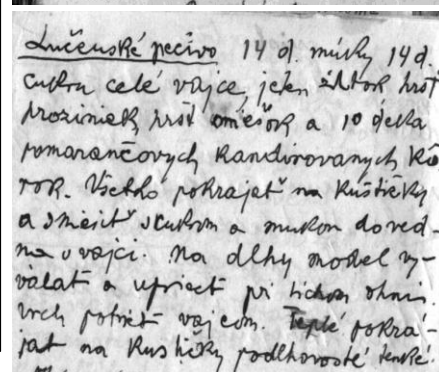
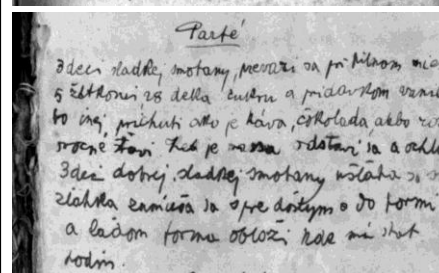
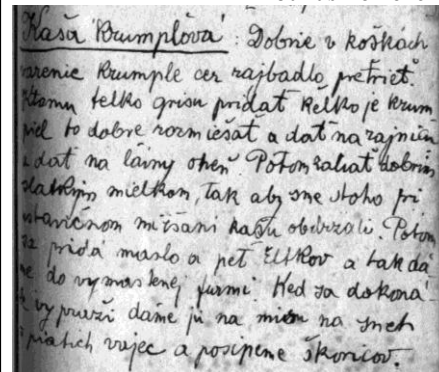
Z tematickej skupiny „rady pre domácnosť“ sú zaujímavé hygienické odporúčania, ktoré majú racionálne jadro, napr. „Prostriedok proti švábom“, „Kopnopný olej proti cudzopasníkovi na dobytku“, „Dobrá a lacná dlážka“ a i. Z praktických rád pre domácnosť je z dnešného pohľadu rôznych prácich práškov (neustále preferovaných v reklamách) určite zaujímavé „pranie bielizne petrolejom“: „Na každých 60 litrov vody vezme sa 6 obyčajných lyžíc petroleja a asi štvrt kila mydla a všetko sa dá asi pol hodinu variť. Potom dá sa do toho nečistá bielizeň tak, ako je, do tej vriacej tekutiny a nahá sa tam za dlhšiu polhodinu poriadne prevariť. Petrolejom sa nečistota tak vyvarí a odíde, že už viac netreba len prádlo obyčajným spôsobom vodou a mydlom preprať a je

potom dokonale čisté. Nato ale treba pozor dať, aby tá prvá miešanina najmenej pol hodinu poriadne sa varila a potom až dá sa nečisté prádlo do nej, lebo ináč zapáchala by petrolejom. Týmto spôsobom prania usporí sa mnoho na čase a mydle a prádlo je čističké bez veľkého zápachu. Zvlášte sa to dobre osvedčuje pri veľmi nečistej bielizni.“

Timravin text v rukopisnej zbierke pod názvom „Kuchárska kniha“ predstavuje veľmi vzácny dokument, svedčiaci o spôsobe jej narábania s jazykom. Je ukážkou toho, ako využívala miestne nárečové podoby s hláskovými, tvarovými aj skladobnými odchýlkami od spisovnej normy. Vydanie tohto „dielka“ by malo osobitný význam, aby čitateľ videl Timravin autentický text bez korektorských zásahov. Lebo Timrava trvala na tom, aby bolo všetko uverejnené tak, ako to napísala, a nijako ináč.

Július Lomenčík

Stalo sa v regióne

Kraslice z Polichna

Štvrtý ročník súťaže pre žiakov v zdobení polichňanských kraslíc sa uskutočnil v ZŠ L. Novomeského v Lučenci, kde boli kraslice prvýkrát aj odprezentované, zdobené ako prvok – *Kraslice z Polichna* – zapísané v Zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska (18. 12. 2020). Vyhlasovateľmi súťaže sú starosta obce Polichno **Pavel Kyseľ** a uvedená základná škola.

Vyhodnotenie sa konalo **12. 5. 2021** na nádvorí školy. Súťaže sa zúčastnili štyri základné školy v počte 150 žiakov s nasledujúcimi výsledkami: I. kat. (1. – 3. ročník) – M. Hronec, V. Kršiaková, M. Zsigová, II. kat. (4. – 6. roč.) – P. Štec, N. Laššanová, E. Svoradová, III. kat. (7. – 9. roč.) – E. Kyzúrová, T. Kyzúrová a D. Váradí. Cenu riaditeľky školy získala **Nikola Pasuthová** a Cenu starostu Polichna **Tereza Sanislová**.

Spustením programu bolo vystúpenie súrodencov Kyzúrovcov.

Cena starostu Polichna

Podakovanie patrí nielen šikovným súťažiacim, ale za spoluprácu a organizačnú prípravu predovšetkým riaditeľke školy Mgr. Jane Dudásovej, Janke Gašparovskej a ďalším pracovníkom školy, ktorí sa podieľali na tradičnej aktivite už s celoslovenským významom.

Na záver jedna zaujímavosť. Kraslice z Polichna v apríli 2021 získali na celoslovenskej súťaži v Dolnom Kubíne „Cenu za tradičnú techniku“.

Mgr. Emília Mázorová

Pamätník v Utekáči

Pamätník vojakom ustupujúcej ruskej armády pod velením M. I. Kutuzova, ktorí v januári 1806 podľahli zraneniam po bitke pri Slavkove (2. decembra 1805) a boli pochovaní na tomto mieste.

Slávnostné odhalenie sa uskutočnilo **29. 5. 2021** pred vstupom do obce Utekáč. Okrem starostu obce **Miroslava Barutiaka** sa ho zúčastnil veľvyslanec Ruskej federácie na Slovensku **Igor Bratčíkov**, bývalý generálny konzul Slovenskej republiky v Ruskej federácii **Augustín Čisár**, bývalá konzulka SR v Ruskej federácii **Iveta Mesiariková**, ďalší hostia a obyvatelia obce.

Na pamätnej tabuli je nápis v slovenskom a ruskom jazyku: „Pristav sa, pomysli, čím prešli vojaci Kutuzova v roku 1806. Choroba im priniesla smrť, do Ruska sa viac nevrátili, tu medzi horami odpočinok našli večný. Tabuľa skromná za nás vraví, že sme nezabudli. Občania Utekáča, maj 2021“.

Podľa sklárskej kroniky v Utekáči pochovaní vojaci umreli na následky choroby a strastí. Ich presný počet nie je známy, ale odhaduje sa, že ich tu je niekoľko desiatok.

Zdroj: www.obecutekac.sk

Portréty

Výstava fotografií **Erika Kružliaka** nazvaná **Portréty** bola 1. 6. 2021 inštalovaná v priestoroch NOS, verejnosti bola sprístupnená počas pracovných dní celý jún a potrvá až do konca augusta.

Erik Kružliak žije vo Vidinej, je členom okresného štúdia AMFO a AVT pri Novohradskom osvetovom stredu v Lučenci. Venuje sa nielen fotografovaniu, ale aj výtvarnej tvorbe.

Pokračovanie na s. 14

Najnovšie bol ocenený na krajskej súťaži AMFO 2021 v III. vekovej skupine autorov nad 25 rokov a kategórii A – čiernobiela fotografia za tvorbu *Dážd'*, za ktorú získal v regionálnom kole Salón tvorby 3. miesto. Na tomto podujatí zároveň dostal čestné uznanie za fotografiu *Šampión*.

Ceny Emy v Lučenci

Po roku, ale predsa sa to nakoniec podarilo. Odovzdávanie **Cien Emy Godpergerovej** za rok 2019 sa konalo **27. 5. 2021** v hlavnej sále Radnice Lučenec.

Vyhlasovateľom prvého ročníka súťaže, teda za rok 2019, je **OZ Priatel'ia histórie Novohradu**, v druhom ročníku sa pridalo už aj Mestské múzeum Lučenec. Cieľom súťaže je odmeniť a motivovať osobnosti a autorov regionálnej histórie. Súťažilo sa v štyroch kategóriách: A. *Najlepší krátky príspevok*, B. *Najlepšia kniha*, C. *Cena za celkový prínos pre históriu Novohradu a Malohontu*, D. *Zachovanie a prezentácia hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva*. Vyhlasovateľ a deväť spoluorganizátorov (Mestské múzeum Lučenec, OZ Novohradský historický spolok, Bach systems spol. s r.o., Novohradské osvetové stredisko, Novohradské múzeum a galéria, Štátny archív B. Bystrica – pracovisko Lučenec, Hradné múzeum Fiľakovo, Gemersko-malohontské múzeum Rimavská Sobota, OZ Spoločnosť A. H. Škultétyho Veľký Krtíš) nominovalo pridelením bodov podľa štatútu oceňovania svoje návrhy – súťažné aktivity z oblasti regionálnej histórie a propagácie kultúrneho dedičstva Novohradu (vrátane všetkých obcí okresu Veľký Krtíš) a Malohontu. Víťazom v každej kategórii sa stal ten, kto získal najviac bodov.

V kategórii A bola možnosť výberu zo zoznamu 77 príspevkov v zborníkoch publikovaných v roku 2019, zoznam 33 kníh vydaných v roku 2019 ponúkala kategória B.

Výsledky sú nasledovné:

Najlepší krátky príspevok: Ján Aláč: *Juraj Nathanel Petian, prvý zakladateľ Matice slovenskej, ale i Novohradčan od ko-reňa*

Najlepšia kniha Novohradu a Malohontu: Tomáš Sitár: *Osídlenie Novohradskej stolice v stredoveku*

Osobnosť regionálnej histórie: Ján Jančovic

Prezentácia a zachovanie hmotného a nehmotného dedičstva:

Rehoľa menších bratov Františkánov a Miroslav Janšto *Celková obnova interiéru rímskokatolíckeho kostola Nanebovstúpenia Panny Márie vo Fiľakove s vytvorením ukážky bývania rehoľníkov.*

Ceny v jednotlivých kategóriách odovzdávali prítomní poslanci BBSK – Ing. Branislav Hámorník, Mgr. Péter Csúsz, Mgr. Attila Agócs, PhD., MUDr. Juraj Pelč, Mgr. Pavol Baculík a Mgr. art. Roman Malatinec, podpredseda BBSK.

Mišo Šesták, ako vyhlasovateľ súťaže a zároveň predseda OZ Priatel'ia histórie Novohradu, určite nečakal žiadne ocenenie. Prekvapenie nastalo, až keď bol vyzvaný k prevzatíu dvoch cien. Pripravili ich spoločne – vedúca Mestského múzea v Lučenci Andrea Moravčíková a riaditeľ OOCR Turistický Novohrad a Podpoľanie Tomáš Krahulec, ktorý mu odovzdal sklenenú rybu, kedysi bežný výrobok, dnes sa ručná práca sklárov zo Zlatna stáva unikátom.

Priebeh podujatia spríjemňovalo vystúpenie hudobného hosta Slovenské kvarteto.

Foto: Roman Lorinčík

Stretnutie so spisovateľmi Novohradu

V Dome Matice slovenskej v Lučenci sa **16. 6. 2021** konalo stretnutie so spisovateľmi Novohradu – **Ivetou Zaťovičovou, Petrom Gajdošikom a Hanou Koškovou**. Podujatie bolo spojené s uvedením nových kníh, možnosťou kúpy kníh od uvedených autorov. V rámci akcie sa v dňoch 15. – 17. júna konala taktiež výmena (SWAP) kníh.

Organizátormi podujatia boli Dom MS a MO MS v Lučenci.

Obrazy z nepálenej hlíny

Tri júnové piatky (4. 6., 11. 6. a 18. 6.) to ožilo v Dielni ľudových remesiel **Dielnička** pri Novohradskom osvetovom stredisku v Lučenci. Konali sa tvorivé dielne pod názvom *Obrazy z nepálenej hlíny*, tzv. blata. Lektorkou bola Mgr. Mária Janštová Nyjamaja.

Do tvorivých aktivít sa zapojilo celkom takmer 20 účastníkov a vytvorené obrazy si ako suveníry mohli zobrať domov.

Hviezdoslavov Kubín

67. ročník celoštátnej postupovej súťaže a prehliadky v umeleckom prednese poézie a prózy, v tvorbe recitačných kolektívov a divadiel poézie detí, mládeže a dospelých sa nakoniec podarilo realizovať. Pochopiteľne v súlade s pandemickými opatreniami.

Obvodné kolá regionálnej prehliadky sa konali 2. – 3. 6. 2021 v malej sále NOS v Lučenci, okresné kolo 4. 6. 2021 v CVČ v Poltári. Víťazi postúpili do regionálneho kola, ktoré sa konalo 24. 6. v malej sále NOS. O výsledkoch budeme informovať v nasledujúcom čísle.

Cesty divadla

Pandemické opatrenia minulý rok nedovoľovali realizovať zaujímavý divadelný projekt Novohradského osvetového strediska. V „Roku slovenského divadla – 100 rokov profesionálneho divadla na Slovensku a 190. výročia vzniku ochotníckeho divadla na Slovensku“ sme chceli viac upriamiť pozornosť na divadelné dianie regiónu. Po roku sa to napokon podarilo.

Z kľukatých zákrut sa zjavila rovina a **Cesty divadla** mohli začať... *o divadle, s divadlom, k divadlu a k divákovi...* Stretnutia, rozhovory, tvorivé dielne, debaty divadelníkov o divadle amatérskom aj profesionálnom, ukážky z tvorby a divadelné predstavenia. Priblížili sme životné cesty ľudí pochádzajúcich z nášho regiónu a divadlo sa pre nich stalo životným údelom, ale prvé kroky na ceste k divadlu urobili v rodnom Novohrade.

Sedem dní v mesiaci jún bolo venovaných divadlu, podujatia sa konali v rovnakom čase, o 18.00 v malej sále NOS. Cesty divadla začali už dopoludnia tvorivou dielňou divadla poézie *Ako na to...*

Pokračovanie na s. 16

Prvý deň (10. 6. 2021) vystúpil **Peter Janků**, scénograf, dramatik a pesničkár a hostia divadelníci **Miroslav Sekula** a **Arpád Szabó**.

Druhý deň (11. 6. 2021) patril členom **DS Timrava** z Lučenca a 75. výročie vzniku.

Tretí deň (17. 6. 2021) sa podujatia zúčastnili **Katarína Mišíková Hitzingerová**, pedagogička, scenáristka, dramaturgička a režisérka a **Jaroslav Szabó**, známy standupista...

Podrobnejšie o ďalších aktivitách v rámci projektu prinesieme v nasledujúcom čísle.

Podujatie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

ART DAYS 2020

Novohradské osvetové stredisko v Lučenci je organizátorom divadelného projektu **Art days 2020** podporeného International Visegrad Fund (IVF).

Pôvodne sa mal projekt realizovať v roku 2020, ale pre pandémiu bol preložený.

Prvé divadelné predstavenie Zenthe Ferenc Színház Salgótarján *Slečny z rodiny Tündérlaki* sa uskutočnilo 27. 6. 2021 v kine Apollo o 18.00. Ďalšie je plánované 17. 7. 2021 a predstaví sa DS NA TAHU z Červeného Kostelca (ČR): **O FRANKOVCE a ANDĚL, ČERT A KAČA**, veselé moravské rozprávky pre dospelých o láske, o víne a o živote. Miestom predstavenia bude nádvorie Zichyho kaštieľa v Divíne.

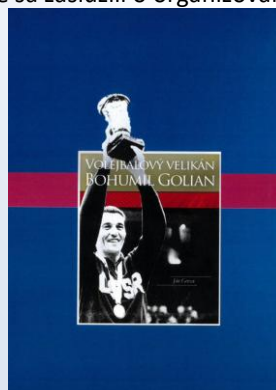
Viac o programe v časti *Kam za kultúrou*, aktuality na www.nosl.sk

alebo <https://www.facebook.com/novohradskaosveta>.

Nová publikácia

Z DEJÍN VOLEJBALU V LUČENCI A OKOLÍ, vyšla v roku 2021, autorom je **PhDr., Mgr. Jozef Drenko**. Vydali ju priatelia volejbalu v Lučenci 2021 pre vnútornú potrebu z príležitosti 100. výročia etablovania volejbalu v regióne (1921 – 2021).

Na 160 stranách a v troch kapitolách je opísaná história volejbalu. V I. kapitole sú načrtnuté počiatky volejbalu ako športovej hry v Československej republike (1918 – 1938), po pripojení Lučenca k Maďarsku (1938) a za prvej Slovenskej republiky (1939 – 45). Druhá kapitola opisuje vývoj volejbalu v Lučenci a okolí v rokoch 1945 – 1992. Posledná je zameraná na rozvoj volejbalu od vzniku Slovenskej republiky (1993) až po súčasnosť a na vybrané osobnosti, ktoré sa zaslúžili o organizovanie volejbalu v regióne.

Kalendárne obyčaje

Na Jakuba (25. júl) a Annu (26. júl)

Označenie žatevný *Jakub* sa často používalo, lebo sa oslavoval počas žatvy. Spolu s nasledujúcim dňom *Anny* bol tradičným termínom zabezpečenia rastu kapusty. Ženy po jej okopaní napríklad vraveli: *Dnes je Jakuba, zajtra bude Anna, krúťte že sa, krúťte, moje milé hlavy, Svätý Jakubku, stískaj hlavičku na kupku, aj svätá Anička, aby bola z každého krička hlavička*. Nad hlavou pritom držali kôš, kapustný list alebo naznačovali bitie kapusty bielou šatkou, čepcom. Kde nepes-tovali kapustu, napr. v Dačovom Lome, chodili podhrabávať zemiaky a keď boli ženy s prácou hotové, gazdina sa zvalila na zem a kotúlajúc sa hovorila: *Včera bolo Jakuba, dneska je Anna, aby krumple narástli ako naše hlavy*.

Bol to najvhodnejší deň na vyberanie cesnaku. Po ňom vraj utekal do zeme. Kto chcel predat dobytok, mal ho na Jakuba posypať alebo potrieť uši mravčímí vajíčkami, aby mal veľa kupcov

Na Jakuba končilo pravé leto. Nástup babieho leta a chladnejšieho počasia vyjadrovalo porekadlo *Včely lietajú do hôr len do Jakuba*. Bol to i významný deň predpovedí počasia (*Jasný čas na Jakuba – zima na Vianoce*) i úrody (*Jakub posväcuje ovocie – čo ponechá, to dozreje*).

V tradičnej kultúre sa s dňom *Anny* viazali roľnícke obyčajové úkony zamerané na rast kapusty a zemiakov (ženy sa krútili okolo kapusty, bili kapustné hlavy čepcami so slovami: *Včera bolo Jakuba dneska Anna, zakrúcajte sa kapustné hlavy!*). Na Spiši ženy budili zemiaky (podhrabávali ich) a váľali sa po zemi. Na Horehroní žartovne vinšovali Annám, prinášali im kytice zo žihľavy alebo prázdne balíky. Všeobecne boli v dedinách a mestách rozšírené anenské zábavy a bály a vo vinohradníckych oblastiach hodovanie pri príležitosti skončenia zelených prác vo vinohrade. S dňom *Anny* sa spája pranosť: *Svätá Anna chladná zrána*.

Zdroj: www.ludovakultura.sk, E. Horváthová: Rok vo zvykoch nášho ľudu.

JAZYKOVÉ OKIENKO

Júliusa Lomenčíka

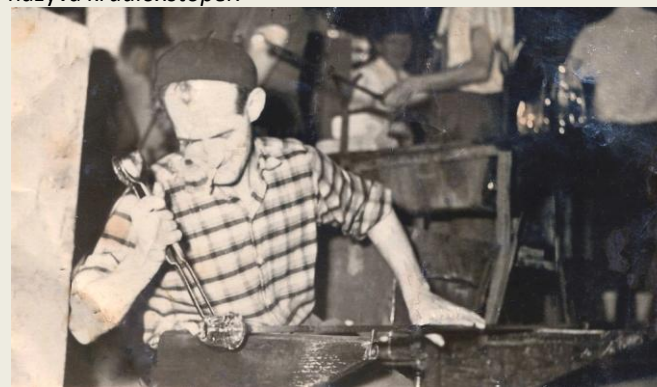
Terminológia ručnej sklárskej výroby v Málinci

(pokračovanie z predchádzajúceho čísla 6/2021)

Výroba skla sa delí na tri síce samostatné, ale pritom úzko nadväzujúce procesy: tavenie sklárskej zmesi; formovanie skloviny; chladenie formovaného skla.

Proces výroby skla sa začína pri surovinách, konkrétne prípravou **sklárskeho kmeňa** (*kmen*) zloženého zo **sklárskeho piesku** (*pésok*), draselnej soli (*potaše*, nem. Pottasche), sódy, vápenca a dolomitu. V začiatkovej fáze sa všetky suroviny, do ktorých sa pridávajú i čeridlá, resp. farbivá, miešajú v určitom pomere v miešačke (*měšačka*) v osobitne vyčlenenom priestore – miešarni. Pred **tavením** (*šmelcovatí*) sa premiešajú aj črepy, čiže odpad z nekvalitných, prípadne znehodnotených výrobkov (*harklóz*), čím sa urýchli tavenie, aj sa využije odpad.

Zmes v podobe sklárskeho kmeňa dovezu **taviči** (*šmelcírí*) vo **vozíku** (korba) do priestrannej miestnosti – **huty** (huta – miestnosť kde prebiehala prvovýroba, uprostred stála jedna alebo dve sklárske pece) na **vyvýšené miesto pre fúkačov** dutého skla (*verštat*). Ku každému verštatu sa prinesie jeden sklársky kmeň, ktorý sa nakladá cez **otvor na panvovej peci** (*děra*) do väčšieho počtu veľkých šamotových nádob na sklovinu – **pernice** (*perníca*), uložených vo žiaruvzdorne vystlanom priestore. Pernice sa robili v osobitnej miestnosti zo špeciálnej šamotovej zmesi a ohňovzdornej hliny – **panvární** (*havrštubňa*). Na *děre* je **prikryvka** (*koláč*), ale **prikryvka na zatváranie otvoru pri naprávaní pernice** sa nazýva **krudloxštopel**.

Juraj Valentín-Cibuľa pri sklárskej peci

Po skončení pracovnej činnosti **fúkačov** dutého skla (*hutník*) začnú taviči – „na verštate nakladať cez *děru* do *pernice* kmen“ – nakladať lopatami sklársky kmeň, pričom urobí niekoľko základných úkonov: „*Hňed zaveksľujú, zaťeihnu šúber, otočei buben o štvrt a prešmarí sa veksel*“. Najskôr **zvrtnú, otočia** (*zaveksľovať*) buben (*buben*) a **zatiehnu, zmenia polohu** (*zaťeihnuť*) hradítka na **regulovanie sily ťahu do komína** (*šúber*) a **prehodia** (*prešmariti*) **vzduchovú klapku** (*veksel*).

Pokračovanie na s. 18

Pri nakladaní je potrebné znížiť teplotu, čo sa dosiahne liatím studenej vody na **okraj** (*rant*) pece, aby vzduch nešiel pod buben. Teploty poklesnú i tým, že počas nakladania (trvá asi 15 minút) sú otvorené **pracovné otvory na naberanie skla** (*kukučka*). Netavený kmeň zaberá väčší objem ako tavené **sklo** (*cklo*), preto sa nakladá ešte raz, podľa potreby i trikrát. Po druhom tavení nasleduje čerenie (proces čistenia, zbavovania tekutín rôznych prímiesí, nečistôt) a premiesanie tavenej skloviny, ktoré prebieha pri najvyšších teplotách (asi 1 500 °C okolo 24 hodiny). Potom sa teploty znižujú až na hodnotu, pri ktorej možno sklo nabrať na **sklársku píšťalu** (*pišťala*; nem. Glasmacherpeife).

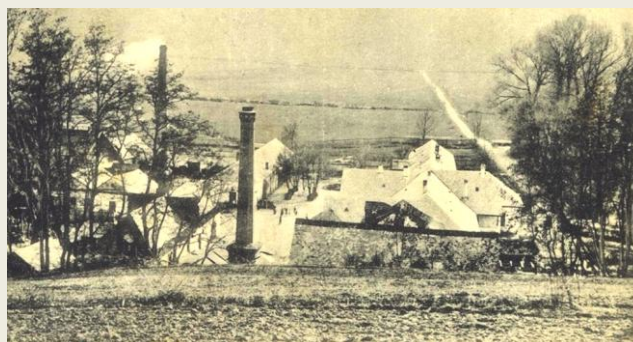
Sklárska výroba pri peci v Málinci (1984), Pavel Mužík, Július Schlenc a Ivan Illeš

Na **železnú tyč na očistenie skla** (*femajz*) sa „*napixne na drevänei kolík a fúka sa cklo. Kod je ňi očistěné kmen, no cklo, sa aj dva raze fúka. A taví sa podľa teho, ako ide pec. Do druhé, do treťé.*“. Nasleduje čistenie skla, aby „*ňebolo kišpovató dľebo bindovató*“ (*kišpovatei*, – bublinkovité sklo, *bin-dovatei* – šmuhavý) a aby v **sklovine neboli bublinky** (*kišpička*).

Po tavení sklárskej hmoty nasleduje formovanie skloviny pomocou sklárskej píšťaly, s ktorej pomocou sa výroba označuje ako ručná.

Na začiatku pracovnej zmeny (ráno o piatej hodine) si každý robotník najskôr všetko pripraví k práci. V každej dielni (*dělna*) v hute sú šiesti robotníci: *baňkoš*, *baňkár*, nem. Kolbenglasmacher – robí *banky*; *naberač*, nem. Anfänger – podáva na dná; *pomáhač* – pomáha pri sklárskej peci (= sú dvaja); *majstra* – majster, vedúci (= sú dvaja).

Z uvedených robotníkov príde do práce najskôr *baňkoš vykľepať píšťaly* (*viklepaťi*), aby neopadávalo železo a prečistiť ich drôtom (*prešpáratí*): „*misí prítí rano do robote skór, ľebo misí viklepaťi píšťale, prešpáratí píšťale a zvoziťi kukučku*“; *pomáhač* má za úlohu **ošetriť sklo** (*sťeihnúťi*) a pripraviť **železnú nádrž s vodou na zatváranie a močenie drevenej formy** (*šlapák*); *naberač* si pripraví sklenený valec na preskúmanie farby skla (*šťangľička*): „*misí si spraviťi šťangľičku*“; prvý majster robí **stopky** (*šťilkár*) a pripraví si **náradie** (*vercagj*), ktorý odkladá do **skrinky na náradie** (*kasňičke*), **nožnice na odstrihovanie skla** (*núška*), **nástroj na rezanie skla** (*šoršár*), **železo s drážkami na ťahanie stopiek** (*ťahák*) a kus dreva na chladenie stonky (*drévko*); druhý majster, ktorý robí **dienka** (*děnkár*), pripraví **náradie na výrobu dna kalíškov** (*punčár*), **drevenú doštičku s rúčkou na prirovnávanie dna** (*latárka*) a **meradlo presnosti výrobkov** (*šablóna*);

Pohľad na skláreň pred r. 1918

odnášač pripraví drevenú rukoväť so železnými vidlicami, obalenú azbestovou niťou, na odrážanie skla (*paroška*) a **počítadlo na počítanie skla** (*počítadlo*).

Bankár po nahriatí rúry na konci sklárskej píšťole naberie z pece trochu skloviny. Za stáleho fúkania, šúchania, mávania s píšťalou a postupného zväčšovania množstva a tvaru nabratej skloviny formuje ju s *pomáhačom* v dvojdielnej drevenej (najlepšie z hrúškového alebo bukového dreva) forme a zavesí na zahnutý kovový materiál – hák (*paholok*, -a, -e, m.). Formy sa vlhčia, aby sa sklo neprilepilo k vnútorným stenám formy, pričom sa tvorí vodná para, ktorá tvorí izolujúcu vrstvu. Pomáhač zoberie *baňku* na nafúknutý vrch **poldecového pohárika** (*kališťok*) sa ochladí a podá prvému majstrovi, sediacemu na lavici, ktorý urobí štíloka podá druhému majstrovi, ktorý na pohárik urobí **spodnú plochu pohárika – dienko** (*děnko*) pomocou *punčára* a *latárki*. Hotový pohárik zavesí a odnášači ju odnesú na *paroške* do pásovej pece na **vypaľovanie a vyhladenie skla** (*pásovka*): *Baňkoš nabere na baňku z perňice. Tan je edon ring a stoho nabere na baňku a zakvačí na paholok. Pomáhač zoberé baňku a nabere na celei kališok.*

Július Lomenčík

Foto: www.malinec.sk

Kuchinkova skláreň v Málinci

Zopár tipov na výlety:

Za poznáním:

múzeá (Novohradské múzeum a galéria Lučenec, Mestské múzeum Lučenec, Hradné múzeum Fiľakovo, Múzeum B. S. Timravy Polichno, Obecné múzeum Málinec, Pamätná izba hrnčiarstva Sušany, strážny domček Halič...),

pamätníky a pamätne tabule (Bitka pri Lučenci, busta Sissi Poltár, pamätný les Budiná...),

priroda (Lipovianske pieskovce, Belinské skaly, Málinské maklury...)

praveký svet (Novohrad-Nógrád Geopark...).

Za kúpaním:

kúpaliská (Lučenec – exotické kúpalisko Miraj, termálne kúpalisko Rapovce, Dolná Strehová, Kurinec-Zelená voda),
vodné nádrže (Ľuboreč, Uhorské, Veľké Dravce, Teplý vrch, Kurinec...).

Za dobrodružstvom:

rozhľadne, vyhlídky (Jasenina, Lipovany, Mačacia, Tuhár, Kamenné vráta, Slopovo...),

jaskyne (Mara, Mučinska jaskyňa, Jánošíkova skrýša...),

pramene-studničky (Timravina studnička Polichno, Krúdyho prameň, prameň Ipľa, minerálne pramene – šťavice...),

hrady (Šomoška, Fiľakovský hrad, Soví hrad, Divín...).

Za tradičným jedlom:

Špeciality z rýb (reštaurácia Čárda Lučenec), jedlá z diviny (Floriánov dvor Pleš), šúfance, pirohy, halušky, baranina, bravčové koleno, držky... (Salaš pod Maginhradom Veľké Teriakovce, Salaš Zbojská, Koliba Ožďany...).

KAM ZA KULTÚROU

BBSK – Novohradské osvetové stredisko

Sledujte nás na
www.noslc.sk, <https://www.facebook.com/novohradskaosveta>

Umelecké slovo, divadlo

Projekt ART DAYS 2020 podporený International Visegrad Fund (IVF):
17. 7. MsKS Červený Kostelec a divadelný súbor NA TAHU:
O FRANKOVCE a ANDEĽ, ČERT A KAČA, veselé moravské rozprávky pre dospelých o láske, o vine a o živote; réžia: V. Klepáček,
Divín – nádvorie Zichyho kaštieľa o 18.00.

18. 7. Divadlo GunaGU Bratislava:
V TOMTO MESTE ZDOCHOL PES,
réžia: V. Klimáček,
Lučenec – Divadlo BST,
27. 7. DS Timrava Lučenec:
UŽ ĽA NEPOZNÁM,
Lučenec – Divadlo BST
30. 7. Divadlo Štefana Kvietika
Veľký Krtíš: **HALÚZKA MOJA**,
Lučenec – amfiteáter

Folklor, hudba, tanec

30. 7. – 1. 8. MNFF, hlavný organizátor a miesto: Mesto Lučenec

5. – 8. 8. XXX. ročník **Festivalu ľudovej kultúry – stretnutia mladých folkloristov KOLIESKO**,

miesto: Kokava nad Rimavicou,
hlavný organizátor Obec Kokava nad Rimavicou, spoluorganizátor NOS –
Koliesko 30' – My sme tu doma!
Námestie – malá scéna.

V mojej farbách – výstava **Kataríny Molnárovej, synagóga.**

Foto, film, výtvarná tvorba

Erik Kružliak PORTRÉTY
– výstava fotografií,
miesto: NOS Lučenec – chodba,
pracovné dni od 8.00 do 15.00 hod.

Edukačné činnosti

26. – 30. 7. **Palóčky ľudovomelecký tábor** – remeselné dielne..., miesto: Chata Ipeľ Kokava nad Rimavicou.

30. – 31. 7. **Projekt V4 Art days**, kurzy ľudových remesiel, lektori: M. Janštová, E. Kyzúrová, J. Sláviková, E. Kováčiková, E. Sojková,
mestský park Lučenec od 11.00 do 17.00 hod.

Dielňa ľudových remesiel DIELNIČKA (priestory NOS na poschodí):

Leto s remeslom – letné tvorivé dielne
12. – 16. 7.

každý deň od 8.30 do 12.30 hod.,
vek: od 8 rokov, účastnícky poplatok: 40,- €

Obraz z „blata“ (lektor: Mária Janštová),
Brošňa z fimo hmoty (lektor: Janka Sláviková),

Maľované bylinkové vrecúško
(lektor: Magdaléna Krchňáková),
Výroba píšťalky
(lektor: Andrej Veleslav Babiar),
Cigánske tkaničky
(lektor: Eva Sojková).

9. – 13. 8.

Drôtený šperk
(lektor: Magda Gáriková),
Kožený mesec, peňaženka
(lektor: Erika Kováčiková),
Hračky z páľky
(lektor: Benko Pál),
Výroba píšťalky
(lektor: Andrej Veleslav Babiar),
Veselá pokladnička z hlíny
(lektor: Mária Janštová).

Viac info: Mgr. Mária Janštová Nyjamaja, vedúca dielne, tel.: 0918 491 688, e-mail: dielnicka.nos@gmail.com

6. 7. a 17. 8. **Klub paličkovanej čipky PAVÚČIK**
pri Dielničke,
lektorka E. Kyzúrová,
NOS – dielňa ľudových remesiel.

BBSK – Novohradská knižnica Lučenec

7. 7. **Z každého rožka troška**
– online čítanie pre deti,

téma *Hľadáme vodu v detskej knihe* na sociálnych sieťach o 10.00 hod.

12. – 16. 7. **Rozprávková knižnica – I.** turnus letných aktivít pre deti pod vedením knihovníčok z oddelenia literatúry pre deti od 8.00 do 12.00 hod. Okrem množstva hier a tvorivých dielní si deti našťudujú divadelnú hru na motív klasickej rozprávky, pripraví k nej masky a kulisy, aby ju v závere týždňa mohli predstaviť publiku.

21. 7. **Tvoríme vecičky z knižničnej dielničky** – tvorivé dielne pre deti, vyrobí si kvetinovú záhradku zo špachtlí, na sociálnych sieťach od 10.00 hod.

22. 7. **Rozprávky nielen na dobrú noc** – čítanie rozprávok v maďarskom jazyku v podaní herca Š. Csáka z Divadla J. Kármána, online o 10.00 hod.

26. 7. **Spoločenskými hrami proti nude** – odd. literatúry pre deti (8.00 – 12.00)

28. 7. **Z každého rožka troška**
– online čítanie na tému

Hľadáme slnko v detskej knihe na sociálnych sieťach o 10.00 hod.

BBSK – Novohradské múzeum a galéria Lučenec

Do 31. 7. **TAJOMNÉ BRÁNY**, výstava Jany Bialovej.

August – XXXIII. **Medzinárodné keramické sympóziu**
Lučenec – Kalinovo.

Mesto Lučenec
– Mestský úrad, oddelenie
školsťva, sociálnych vecí,
kultúry a športu

30. 7. – 1. 8. Medzinárodný
Novohradský folklórny festival

1. 8. IMT Smile Summer Tour 2021,
koncert, amfiteáter o 20.00 hod.

21. 8. West SIDE STORY – muzikál,
amfiteáter o 21.00 hod.

26. – 28. 8. Lučenské hodovanie...

31. 8. Kollárovci Amfik Tour 2021,
amfiteáter o 19.00 hod.

Leto na bicykli

4. 7. NOVOHRADSKÝ PEDÁL
– 7. ročník súťažného MTB maratónu.

24. 7. SPOZNAJ HISTORICKÝ
LUČENEC
na zdieľaných bicykloch (Téma „Kostoly,
kaštieľe a historické budovy“).
21. 8. SPOZNAJ HISTORICKÝ
LUČENEC na zdieľaných bicykloch
(Téma „Hlavní hrdinovia knihy
Mengeleho dievča“)

Fiľakovo

2. – 3. 7. UDVart v KUFRI

Piatok 2. júla:

16.00 Otváracie podujatie cezhraničného
projektu RETOUR Miskolc – Fiľakovo.
Čo je v kufri?

16.30 Literatúra – **Bolo raz jedno
vydavateľstvo...** Beseda so simultánnym
tlmočením o štvrtstoročí vydavateľstva
Kalligram, hostia: László SZIGETI,
Rudolf CHMEL, Zsolt BEKE,

17.30 Hudba – PÁZSIT (SK),
koncert jazzovej hudby.

18.30 Literatúra – Samko Tále: **Kniha
o cintoríne**, beseda so sim. tlmočením

Hostia: Daniela KAPITÁNOVÁ,
Tünde MÉSZÁROS, Sebestyén MAROSZ,
Éva BANDOR.

20.00 Hudba – PRESSBURG
SAXOPHONEQUARTET (SK),
koncert vážnej hudby.

21.00 Film – Kama,
premietanie krátkeho filmu.

22.00 Hudba – LÓCI JÁTSZK (HU),
koncert populárnej hudby.

Sobota 3. júla:

16.00 Divadlo – GÖLEM SZÍNHÁZ (HU),
komédia židovského divadla v maď. jazyku.

17.40 Literatúra

– Róbert LABODA: **Karantén-napló**,
autorské čítanie v maďarskom jazyku.

18.20 Performance – JuhászROKKO:
Tiene vrhané iba časom!

19.00 Hudba – NAT OSBORN BAND (USA),
koncert jazzovej hudby.

20.15 Perkusion

– MARCHELL: Percussion show.

21.00 Hudba – IVAN & THE PARAZOL
(HU), koncert rockovej hudby.
22.20 Tanec – VERTIGO: HumanLight,
UV show s akrobatickým tancom.
23.00 Hudba – ORQUESTA LA MECÁNICA
(CUBA), koncert latinskej hudby

Miesto:

Dvor Mestského vlastného múzea.
*Realizované s finančnou podporou Fondu na
podporu kultúry národnostných menšín,
Fondu na podporu umenia a Fondu malých
projektov Programu spolupráce Interreg V-A
Slovenská republika – Maďarsko.*

12. – 15. 8. XXX. PALÓCKE DNI a DNI
MESTA FIŁAKOVO – 775. výročie prvej
písomnej zmienky mesta

Štvrtok 12. 8.

„Spoznaj nás!“ *Svet nie je len čierno-biele*
hudobno-tanečný program rómskych talentov,
účinkujú: Universal Group, FS RomaSam,
RUSZÓ TIBI, VÁRKONYI CSIBÉSZEK, JÁN
BENDIG; miesto: Hradné nádvorie o 14.30 h.
Bytosti – vernisáž jubilejnej výstavy z tvorby
Jany Bialovej; Mestské vlastné múzeum –
galéria o 16.30.

RADOŠÍNSKE NAIVNÉ DIVADLO:
Pán Strom; MsKS – Divadelná sála o 18.00 h.,

Piatok 13. 8.

Slávnostný program
s odovzdávaním cien mesta

Folklórny program: koncerty LH
ĐATELINKA a DOBRODA, účinkujú: FS
Jánošík a FS Rakonca, Ženský spevácky zbor
Melódia; MsKS – divadelná sála o 16.00 h.,

Večerný koncert: KANDRÁČOVCI;
Hradné nádvorie o 21.00 h.

Sobota 14. 8.

Rodinné predpoludnie, účinkujú: Bábkové
divadlo MeseFigurák, Mestské divadlo
ACTORES Rožňava, BAHORKA
TÁRSULAT; Hradné nádvorie o 10.30.
Deň otvorených pivníc, Šávoľská cesta o 15.00

Interaktívna prechádzka mestom
s dychovkou, účinkuje: PerecesiBányász
Koncert Fúvózenekar (Miskolc);
Večerné koncerty OCHO MACHO
A NEOTON FAMILIA SZTÁRJAI, účinkujú:
Campana Batucada, Mestské divadlo
ACTORES Rožňava;
Hradné nádvorie o 18.30 hod.,

Nedeľa 15. 8.

Slávnostné sväté omše s procesiou:

Svätá omša v slovenskom jazyku,
Slávnostná procesia,

Svätá omša v maďarskom jazyku;
rímskokatolícky kostol o 9.00,

Interaktívna prechádzka mestom
s dychovkou, účinkuje: PerecesiBányász

Koncert Fúvózenekar (Miskolc);
zraz: Hradné nádvorie o 16.30,

Franz Lehár: **Cigány szerelem**
(Cigánska láska), operetné predstavenie
(v maďarskom jazyku),
Hradné nádvorie o 18.30 hod.,

*Realizáciu podujatia XXX. Palócke dni
finančne podporili Fond na podporu kultúry
národnostných menšín, Banskobystrický
samosprávny kraj a Fond malých projektov
Programu spolupráce Interreg V-A Slovenská
republika – Maďarsko.*

Halič

14. – 15. 8. Haličské slávnosti.

Divín

10. 7. Koncert skupiny **Hrdza**;
Zichyho kaštieľ
o 20.00 hod.

17. 7. **DS NA TAHU**
z Červeného Kostelca;
nádvorie Zichyho kaštieľa.
4. 8. **Richard Müller**,
koncert na nádvorí Zichyho kaštieľa
o 18.00 hod.

Kokava nad Rimavicou

4. 7. **Stretnutie heligónkarov**
– XXIII. ročník,
moderujú:

Juraj Matiaš a Mária Kropáčová,
MKS o 16.00 hod.

5. – 8. 8. XXX. ročník **Festivalu ľudovej
kultúry – stretnutia mladých
folkloristov KOLIESKO**,
miesto: Kokava nad Rimavicou,
hlavný organizátor
Obec Kokava nad Rimavicou,
spoluorganizátor NOS Lučenec.

5. – 6. 8. **Kokavské etnodielne** (on line).
6. 8. **Ozveny z vrchov a dolín**,
strechy a balkóny námestia.

Koliesko 30 – My sme tu doma!
Námestie – malá scéna.

7. 8. **Kokavské podoby** a FS **Železiar**,
amfiteáter.

8. 8. **Mariánske piesne**, FSK. **TRNKI**,
rímskokatolícky kostol,
vokálna skupina SKLO,
evanjelický kostol.

Sprievodné podujatie:
6. 8. **V mojich farbách** – vernisáž výstavy
Kataríny Molnárovej;
synagóga o 17.00 hod.

Lovinobaňa

10. 7. **Lovinobanské tvorivé dielne**
amfiteáter v strede obce.

Trebeľovce

29. 8. **10. ročník
Folklórneho festivalu Trebeľovce 2021**,
program od 14.00 hod.
I. blok **Podpoľanci v Novohrade**
(FS – Jánošík, Ipeľ, Rakonca, FaDS
Dubkáčik, FSK – Haličan, Hrnčiarka...),
II. blok **Jubilanti a ich hostia**
(LH Đatelinka, FS Jánošík, FS Železiar
a Podpoľanec)...